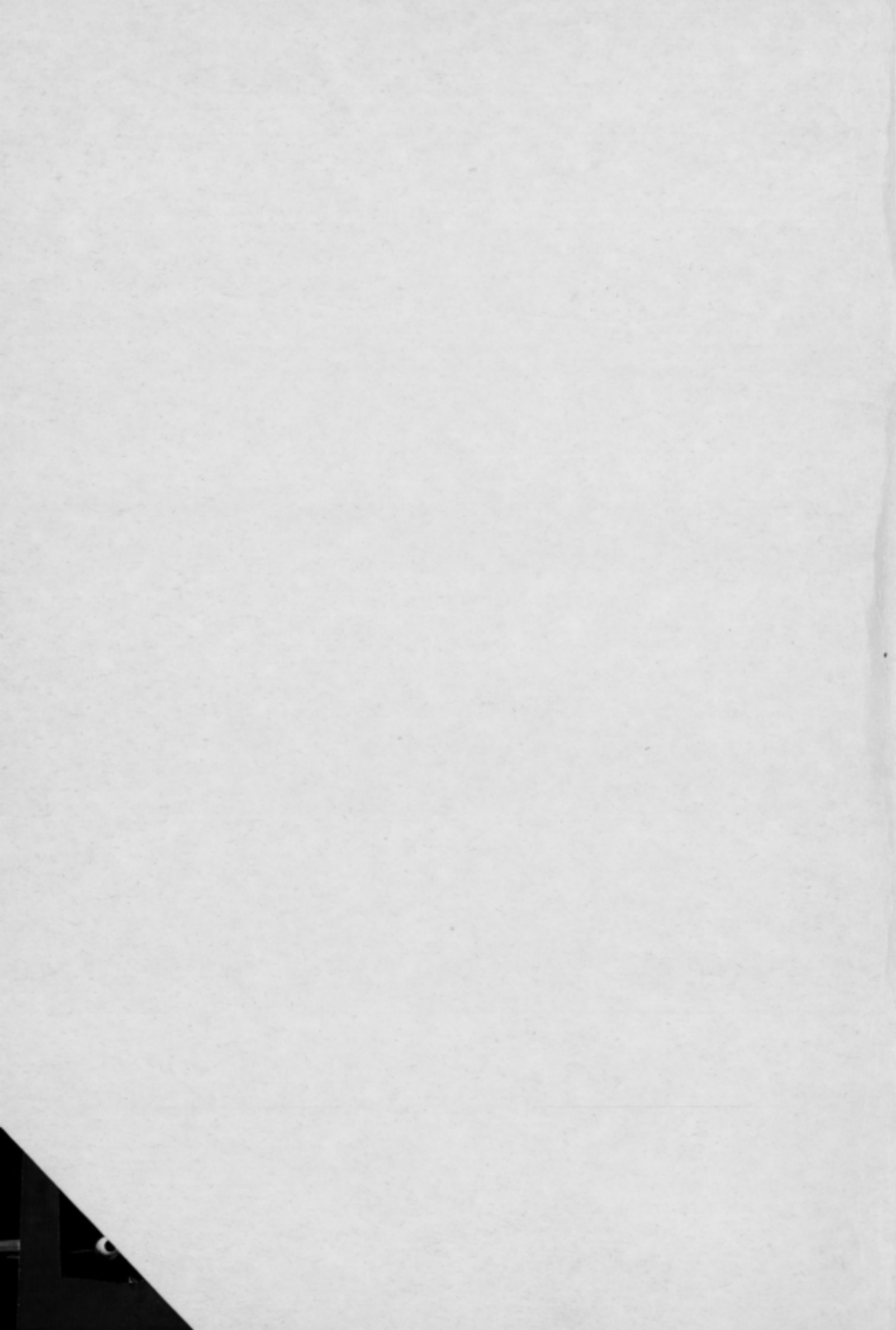

socialno delo

***časopis za teorijo
in prakso***

***LETNIK 1982
ŠTEV. 1***

178228

SOCIALNO DELO
časopis za teorijo in prakso

LJUBLJANA, 1982

LETNIK 1982
ŠTEV. 1

178558

Isdajajo:
Skupnost socialnega varstva Slovenije
Republiški komitej za zdravstveno in socialno varstvo
Zveza društev socialnih delavcev Slovenije
Višja šola za socialne delavce v Ljubljani

Glavni in odgovorni urednik: Blaž Mesec
Predsednica izdajateljskega sveta: Zofka Stojanovič
Lektor: Marta K...

S O C I A L N O D E L O

časopis za teorijo in prakso

Naročnine: Skupnost socialnega varstva Slovenije,
Ljubljana, Kidričeva 5
takoči račun: 50100-649-90051

Časopis izhaja štirikrat letno

Letna naročnina:

- za delovne organizacije	240 din
- za posameznika	150 din
- za študente	80 din
- za tujino	360 din

Izvedba: Birografika SORI, Ljubljana

LJUBLJANA, 1982

30. 10. 1982

SOCIÁLNO DELO
Študijska teorija in praksa

LJUBLJANA, 1982

VSEBINA

stran

Izdajajo:

Skupnost socialnega varstva Slovenije
Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo
Zveza društev socialnih delavcev Slovenije
Višja šola za socialne delavce v Ljubljani

Glavni in odgovorni urednik: Blaž Mesec
Predsednica izdajateljskega sveta: Zofka Stojanovič
Lektor: Marta Kocjan-Barle

Naslov uredništva: Ljubljana, Šaranovičeva 5
tel. 310-702, 311-250

Naročnine: Skupnost socialnega varstva Slovenije,
Ljubljana, Kidričeva 5
tekoči račun: 50100-649-90051

Časopis izhaja štirikrat letno

Letna naročnina:

- za delovne organizacije 240 din
- za posameznike 150 din
- za študente 80 din
- za tujino 360 din

6. Iz tujih strokovnih revij

Izvedba: Birografika BORI, Ljubljana

7. Stvarno kasalo 1972 - 1981

20 25/11/90

POGLED NA DRUGO DESETILETJE "VEŠNIKA" (1972 - 1981)

V S E B I N A

Vešniško hitro je odrinilo mimo nas leto 1981 in s njim ti-
bo in neopazno dvajsetletnica našega "Vešnika" - stran

1. UVODNIK 1
2. Področja dela in vloge sodelavcev
pri prostovoljnem delu v družbeni
organizaciji (Blaž Mesec) 8
3. Nastanitev odpuščenih obsojencev 24
(dr. Franci Brinc)
4. Prezакonsko svetovanje v občini
Kranj (Doris Erzar) 42
5. Iz domačih strokovnih revij 48
6. Iz tujih strokovnih revij 52
7. Stvarno kazalo 1972 - 1981 57

Leto	Številke	Leto	Številke
1972	1-2, 3-4, 5-6	1977	1-2, 3-4, 5-6
1973	1-2, 3-4, 5-6	1978	ni izšel
1974	1-2, 3-4, 5-6	1979	1-2
1975	ni izšel	1980	1-2
1976	1-2, 3-4, 5-6	1981	1, 2-3

Če bi torej hoteli biti natančni in pravični, bi morali ob iz-
toku desetletja (1981) pisati šele 18. letnik, kajti leta 1975
in 1978 nismo izdali niti ene številke, v sednjih treh letih
pa le po eno ali dve. Tako stanje odrata tebeve organizacije

POGLED NA DRUGO DESELETJE "VESTNIKA" (1972 - 1981)

Neznansko hitro je zdrknilo mimo nas leto 1981 in z njim tiho in neopazno dvajsetletnica našega "Vestnika" - tako bi lahko, nekoliko ironično, začeli ta uvodnik. V resnici smo se v uredništvu še pravočasno spomnili na to obletnico in jo sklenili proslaviti tako kot se časopisu spodobi, s pregledom in oceno preteklega dela, pogledom v prihodnost in z novo podobo glasila. A zmanjkalo nam je sepe (in denarja) za slavnostno številko in novo obleko. Naj sedaj, ob začetku 21. letnika, vsaj delno nadoknadimo zamujeno!

V 1. številki X. letnika (1971) smo objavili "Stališča delovne skupine za izdelavo koncepta Vestnika socialnega varstva" in tako najsvili obdobje, v katerem naj bi uveljavili novo vsebinsko zasnovo Vestnika. Kako nam je to uspelo? Kakšen je bil Vestnik v tem obdobju?

Poglejmo najprej nekaj podatkov.

V obdobju 1972 - 1981 je izšel Vestnik skupno 19 krat. Po posameznih letih pa so bile izdane naslednje številke:

Leto	Številke	Leto	Številke
1972	1-2, 3-4, 5-6	1977	1-2, 3-4, 5-6
1973	1-2, 3-4, 5-6	1978	ni izšel
1974	1-2, 3-4, 5-6	1979	1-2
1975	ni izšel	1980	1-2
1976	1-2, 3-4, 5-6	1981	1, 2-3

Če bi torej hoteli biti natančni in pravični, bi morali ob izteku desetletja (1981) pisati šele 18. letnik, kajti leta 1975 in 1978 nismo izdali niti ene številke, v zadnjih treh letih pa le po eno ali dve. Tako stanje odraža težave organizacijske

narave, natančneje uredniškega dela, pa tudi dejstvo, da izdajatelji niso dovolj vztrajno in resno spodbujali uredništva h kontinuiranemu delu. Uredništvo, ki se je oblikovalo leta 1971, je prva leta kolikor toliko redno delovalo, nato pa so se začele zadrege. Dolžnost urednika je opravljal zdaj ta, zdaj oni član, na koncu pač tisti, ki je bil bolj "pri roki", ali ki je samoinciativno zbral gradivo. Uredništvo se zadnja leta ni sestajalo in o kaki uredniški politiki bi le težko govorili. Kolektivnega dela nismo uveljavili. Predvsem odgovornosti in skrbi posameznih članov uredništva in sodelavcem, ki so vendarle pošiljali prispevke, se moramo zahvaliti, da je rezultat kljub vsemu zadovoljiv. Vsebinsko kazalo (ki ga je, kot tudi avtorskega, sestavila bibliotekarka VŠSD prof. Lidija Kuničeva), kaže, da smo na straneh Vestnika obravnavali številna vprašanja z naših delovnih področij. V teh desetih letih je bilo objavljenih okrog 170 različnih prispevkov. Posamezna področja so bila takole zastopana (seštevek vseh prispevkov je večji od 170, ker so nekateri prispevki razvrščeni v več kategorij hkrati):

Število bibliografskih enot

Vsebinsko področje Skupaj Članki drugi prispevki
(na osnovi gesel v Stvernem kazalu)

Socialno varstvo	5	4	1
Socialno skrbstvo	6	5	1
Teorija socialnega dela	1	-	1
Metoda skupinskega socialnega dela	2	2	-
Raziskovanje v soc. delu	7	3	4
Etična vprašanja soc. dela	1	1	-
Prostovoljno soc. delo	3	3	-
Socialne službe	14	5	9
Centri za socialno delo	1	1	-

Število bibliografskih enot

	Skupaj	Članki	Drugi prispevki
Socialno delo in SLO	1	1	-
Socialno delo v krajevni skupnosti	2	1	1
Socialno delo v psihiatriji	2	1	1
Socialno delo v šoli	1	1	-
Socialno delo in prosti čas	1	-	1
Socialno delo in antropologija	1	1	-
Socialna gerontologija (soc. delo s starejšimi občani)	11	7	4
Družinska zakonodaja	8	5	3
Načrtovanje družine	5	2	3
Posvojitve	4	2	2
Rejništvo	12	10	2
Kazensko pravo	1	1	-
Mladinsko kazensko pravo	9	8	1 (raziskov. poročilo)
Mladoletniško prestopništvo	12	9	3
Postpenalna pomoč	3	3	-
Družbeno nadzorstvo	2	2	-
Kriminologija	2	1	1
Delo z vedenjsko in osebnostno motenimi mladostniki in otroki	8	6	2
Vzgojni zavodi	6	3	3
Delo z invalidi	1	1	-
Stres	1	1	-
Alkoholizem, narkomanije	7	4	3
Migracije	1	1	-
Izobraževanje socialnih delavcev	12	2	10
Kongresi in posvetovanja soc. delavcev	3	-	3

	Število bibliografskih enot		
	Skupaj	Članki	Drugi prispevki
Naši delavci potujejo	3	-	3
Tuji strokovnjaki pri nas	1	-	1
Bibliografije	1	-	1
Iz domačih virov	12	-	12
In memoriam	3	-	3

Po številu prispevkov so na prvih mestih naslednja področja: socialne službe, CSD (14), rejništvo (12), prestopništvo mladoletnikov (12), izobraževanje socialnih delavcev (12), delo s starejšimi občani (11). Prispevki segajo na veliko število različnih področij. To nam je po eni strani všeč, po drugi pa kaže na odsotnost čvrstejšee uredniške politike, saj smo objavljali praktično vse, kar se nam je ponudilo, ob tem pa smo premalo aktivno spodbujali pisce, da bi poročali predvsem o tistih vprašanjih, ki so bolj pomembna za razvoj socialnega dela in o dilemah, ki so se pojavljale ob pomembnih dogodkih našega družbenega razvoja. To ne pomeni, da so šli ti dogodki brez odmeva mimo nas. Temu ali onemu smo posvetili okroglo mizo, intervju ali članek. Želeli bi si le, da bi bilo takega spremljanja in usmerjanja več. Sem in tja nam je kdo očital, da je Vestnik delo peščice ljudi v uredništvu. Res je bilo nekaj sodelavcev bolj aktivnih. Toda poleg njih je sodelovalo z Vestnikom še več kot 50 piscev. Ne moremo torej trditi, da je bil Vestnik glasilo kake ozke ali celo zaprte skupine. Prav verjetno bi tudi pri drugih časopisih ugotovili, da nekateri posamezniki pogosteje pišejo; seveda pa bi bila zaželeno bolj enskomerna porazdelitev.

Po številu in nazivih rubrik se vidi, da je bil pristop k urejanju precej "sproščen". V večini številkm smo uspeli razdeliti gradivo na "Članke", "Poročila" in "Vesti", v nekaterih številkah se pojavljajo še rubrike "Knjižne ocene", "Iz tuje strokovne publicistike" in druge. Pri poimenovanju rubrik in pri razvrščanju nismo bili dosledni. Tako se poja-

vlja iste vrste gradivo pod različnimi nadnaslovi. Te-le rubrike so se javile: Uvodnik (ali Beseda uredništva), Članki in poročila, Raziskava (izvirna domača raziskovalna dejavnost), Iz tuje strokovne publicistike (ali Prevod), Okrogla miza, Vestnikov intervju (ali Aktualni razgovor), Poročila o strokovnih srečanjih, Iz prakse za prakso, Iz zakonodaje, Povzetki iz domače in tuje strokovne literature (ali Iz domačih in tujih virov), Knjižne ocene, Vesti, Obvestila, Mnenja, Pisma uredništvu, In memoriam, Odmevi, Glossa, Ocena, Oglasi, Nove knjige iz Knjižnice VŠSD, Diplomske naloge študentov VŠSD. Kaže torej, da je vsakokratni urednik malo po svoje priredil naslove rubrik in po potrebi dodal nove rubrike. Seveda bi si želeli v prihodnje nekaj več doslednosti in stalnosti.

Vestnik torej ni imel stalnega urednika in dosledne uredniške koncepcije. V prvih letih je bil odgovorni urednik Pavel Pečar, potem je v številki 5-6/1972 do številke 2-4/1976 zapisan Pavel Dolar kot glavni, Tone Brejc pa kot odgovorni urednik. Med tem pa je številko 1-2/1976 uredil Teodor Stojšin, čeprav ni kot urednik zapisan v "kolofonu". Številko 5-6/1976 sta uredila Marija Cigale in Blaž Mesec, naslednjo (1-2/1977) mag. Franci Brinc, v številki 5-6/1977 ni razvidno kdo, številko v spomin na dr. Bronislava Skaberneta je uredil Marjan Čonč, pri številkah 1-2/1979 in 1-2/1980 ni razvidno, kdo je bil odgovoren, trudila pa sta se Marija Cigale in Blaž Mesec, Zadnje številke (1 in 2-3/1981) so uredili dr. Franci Brinc, Jože Valenčič in Blaž Mesec.

Kdo je v teh desetih letih bral Vestnik? Jasnega odgovora ni. Večji del naklade je prišel v roke socialnim delavcem v socialnem skrbstvu in centrih za socialno delo, del smo razširili med študenti VŠSD, ni pa znano, koliko smo uspeli zajeti delavce na drugih področjih. Večkrat pa smo slišali tožiti delavce v šolstvu, zdravstvu, gospodarstvu in drugod, da Vestnik ne pride do njih. To pomeni, da bi se bilo potrebno posvetiti tudi razširjanju našega glasila.

Naj povzamemo! Očitno je, da so bile težave, kako zagotoviti redno izhajanje, aktivno in dosledno urejanje in razširjanje časopisa. Razvidno pa je tudi, da je Vestnik v preteklem desetletju vendarle uspešno izpolnjeval vrzel v naši strokovni publicistiki, saj je bil edini časopis, za področje strokovnega socialnega dela in socialne politike. V tem obdobju je bil vsebinsko boljši in pestrejši, obsežnejši, bolj oblikovan, čeprav še vedno v skromni grafični tehniki.

V marcu 1982 se je na pobudo Skupnosti socialnega varstva SRS kot enega od izdajateljev konstituiral svet časopisa, ki je ocenil dosedanje delo in sprejel smernice za prihodnost. Svet je sodil, da je Vestnik v preteklem obdobju kljub pomanjkljivostim izpolnjeval vrzel v naši strokovni publicistiki in se postopoma razvil v strokovno glasilo delavcev na vseh področjih socialne politike in socialnega varstva. Člani sveta so menili, naj bi se koncept glasila, kakršen je bil sprejet pred desetimi leti, v osnovi ne spreminjal, prizadevati pa bi si morali, da bi to zamisel dosledneje uveljavljali. To pomeni, da je potrebno zagotoviti večjo aktivnost uredništva, kontinuirano delo in s tem tudi nepretrgano izhajanje tega strokovnega glasila. Časopis naj bi v prihodnje izhajal v štirih številkah letno. Zagotoviti je potrebno, da bi časopis resnično prišel do slehernega socialnega delavca in drugega strokovnjaka na tem področju. Da bi zagotovili redno izhajanje in primeren stalen obseg lista je potrebno urediti financiranje predvsem z udeležbo izdajateljev, poleg tega pa tudi s pridobivanjem novih naročnikov. Svet se je tudi odločil, naj se že s to številko spremeni naslov časopisa. V dosedanjem naslovi je preveč zožen pomen glasila. V resnici to ni več vestnik (bilten) določene službe ali organa, kakršen je bil ob svojem nastanku, ampak strokovno glasilo za celotno področje socialnega dela in socialne politike. Sprejet je bil predlog, naj bi bil novi naslov glasila: "SOCIALNO DELO - časopis za teorijo in prakso". S tem smo želeli poudariti strokovni značaj glasila, ki še naprej ostaja odprto za pri-

PODROČJA DELA IN VLOGE SODELAVCEV PRI PROSTOVOLJNEM DELU V DRUŽBENI ORGANIZACIJI

(Primer dela s taborniki)

BLAŽ MESEC

Posvetovanje o prostovoljnem delu na področju družbenih dejavnosti, ki je bilo februarja 1982 v Ljubljani, je pokazalo, da se prostovoljno delo razvija na različnih področjih: v skupnostih socialnega skrbstva, centrih za socialno delo, in zavodih, šolah, krajevnih skupnostih in drugod. Eno od področij, kjer je to obliko dela mogoče razvijati, so tudi družbene organizacije in društva. Med njimi zavzemajo posebno mesto organizacije in društva, ki združujejo otroke in mladino. Te organizacije bi lahko odigrale pomembno vlogo pri preprečitvi prestopništva, pri kompenziranju vzgojnih in socialnih primanjkljajev družine in šole in s tem pri razvijanju ustvarjalnih potencialov in samoupravnega vedenja otrok in mladine. Zagotoviti je potrebno, da bi časopis resni-

Uspehi prvih poskusov prostovoljnega dela z osebno in vedenjsko motenimi otroki v terapevtskih kolonijah so vzbudili razmišljanja o tem, kako bi to obliko dela vključili v vsakdenja življenjska okolja otrok in mladine, v šolo in krajevno skupnost. Tako je prišlo do pobude, da bi se pro-

- naslovni je preveč sočen pomen glasila. V resnici to ni več vestnik (bilten) določene službe ali organa, kakršen je bil ob svojem nastanku, ampak strokovno glasilo za celotno področje. Članek temelji na raziskovalni nalogi Prostovoljno socialno delo (nosilec: Bernard Stritih), ki so jo izvedli sodelavci Višje šole za socialne delavce v Ljubljani, financirala pa Raziskovalna skupnost Slovenije.

Vstop v organizacijo

stovoljni sodelavci vključili v kako od obstoječih organizacij, ki združuje otroke in mladino, in ki deluje v šoli ali krajevni skupnosti. Nekateri sodelavci Višje šole za socialne delavce, Svetovalnega centra in osnovne šole Karla Destovnika Kajuha v Štepanjskem naselju v Ljubljani smo se povezali s taborniškimi odredom Črni mrav, ki deluje na področju ljubljanske občine Moste-Polje, in ustanovili novo enoto v okviru tega odreda, enoto, ki sedaj deluje na OŠ Karla Destovnika Kajuha. Na drugem mestu smo že opisali razloge, ki so vodili do takega izbora, kakor tudi cilje, ki smo jih skušali doseči pri našem delu.

V pričujočem sestavku želim opisati predvsem, kako smo se strokovnjaki in prostovoljni delavci vključili v organizacijo, na katerih ravneh organizacije smo delovali in kakšne vloge smo pri tem opravljali. S tem želim odgovoriti na nekatera povsem praktična vprašanja v zvezi z metodo dela.

Preden pa opišemo metode dela in vloge, naj na kratko predstavimo strukturo organizacije in akcijske skupine.

Organizacija in akcijska skupina

Taborniški odred Črnega mrava je v času, ko smo se vključili vanj, obsegal dve četi s približno sto člani. Po ustanovitvi nove čete se je število članov sicer naglo dvignilo, a kmalu spet nekoliko upadlo, tako da sodimo, da je bilo kolikor toliko aktivnih kakih 250 članov. Tri čete so imele svoje sedeže na osnovnih šolah v treh oz. štirih krajevnih skupnostih (Moste, Zelena jama, Kodeljevo in Štepanjsko naselje). Večino članov so sestavljali medvedki in čebelice, tj. otroci nižje stopnje osnovne šole, število ostalih pa se je nižalo z naraščajočo starostjo. Odred je operativno

POBROČJA DELA IN VLOGE SODELOVALCEV PRI PROSTOVOLJNEM DELU
vodila odredova uprava z načelnikom in starešino, čete pa četne uprave. Četne uprave so sestavljali otroci in mladinci višjih razredov osnovne šole, srednješolci in mladi delavci. Podoben je bil sestav odredove uprave, le da je bilo v njej tudi nekaj mlajših odraslih. Pred našim prihodom je bil odred v precejšnjih težavah, kar se je izražalo v osipu članstva, precejšnji nedejavnosti, nizki udeležbi pri akcijah, notranjih trenjih ipd.

Akcijsko skupino strokovnih in prostovoljnih sodelavcev, ki so se pridružili organizaciji, so sestavljali: dva učitelja VŠSD, ki sta prevzela funkciji načelnika in starešine, sodelavke šolske svetovalne službe na OŠ Karla Destovnika Kajuha, sodelavka Svetovalnega centra, sodelavec Inštituta za kriminologijo; občasno pa so sodelovali tudi drugi strokovni delavci. Prostovoljce smo pridobili med študenti VŠSD (okrog 10 - nekateri so sodelovali le občasno) in med študenti psihologije, pedagogike, sociologije in drugih smeri. Prostovoljni sodelavci so se menjavali, nekateri so po določenem času odšli, prihajali pa so novi, tako da je bilo v organizaciji vedno okrog 20 zunanjih sodelavcev. Skupina se kot celota ni sestajala, ob delu v organizaciji pa smo v glavnem vsi prišli v stik; sestajali smo se v okviru teles in delovnih oblik, ki so bile predvidene v organizaciji.

Do stika med organizacijo in akcijsko skupino je prišlo zaradi dopolnjujočih se potreb in teženj, ki sta jih izražali obe strani. Organizacija je potrebovala nekaj starejših članov, ki bi prevzeli vloge mentorjev in ji pomagali prebroditi krizo, člani akcijske skupine pa so iskali možnosti za delo z otroki in mladino v okolju in pogojih, kjer bi lahko uresničili praktične in raziskovalne smotre, ki so izhajali iz analize položaja otrok v mestni stanovanjski soseski. Nekateri člani akcijske skupine so imeli že prej stik z organizacijo, kar je olajšalo začetne korake.

a) Ravni delovanja glede na hierarhično stopnjo (značilne skupine, skupnosti ali enote):

- Vod je osnovna vzgojna enota, sestavljena iz otrok istega spola in približno enake starosti. Tu je v različnih oblikah in ob različnih dejavnostih potekalo neposredno vzgojno delo, predvsem na bolj ali manj rednih tedenskih sestankih, sprehodih, občasnih izletih. Včasih so sprehod ali izlet združili s pripravami voda na taborniški mnogoboju. V posameznih primerih je vodnik navezal tudi stik s starši. Samostojnih tečajev, tekmovanj ali taborjenja vodi niso imeli, prav tako ni bilo vodovih prireditvev ali pa so bile bolj izjemen pojav. V letu 1977 je bilo po ustanovitvi nove čete v odredu kakih 30 vodov, največ v četi Hudournikov (16), Vi-harnikov (10), Samorastnikov (4).

- Četa združuje več vodov in je sorazmerno samostojna enota, s svojo upravo in nekaj svojimi sredstvi, ki pa so na računu odreda. Razmeroma pogosti so bili četni izleti, največ v lju-bljansko okolico, četne prireditve, npr. proslave kakih praz-nikov, pa tudi četno zimovanje ali vodniški tečaj.

- Četne uprave so sestavljali izvoljeni funkcionarji, sestankov pa so se udeleževali tudi vodniki in drugi malo starejši člani. V četi Hudournikov so ti sestanki potekali praviloma kot sestanki vseh vodnikov in prostovoljnih in poklicnih so-delavcev.

- Odred je organiziral izlete, tudi daljše, (s posebnim avto-busom), prireditve kot npr. pustovanje, praznovanje novega leta, proslave, npr. proslavo dneva tabornikov, 29. novembra ipd., vodniški tečaj, priprave na taborniški mnogoboju, tek-movanje v mnogoboju, zimovanje in letno taborjenje.

- Uprava odreda je bilo vrhovno izvršilno telo, dejansko pa tudi center odločanja o vseh pomembnih vprašanjih. Sestavljali so jo poleg voljenih funkcionarjev še načelniki čet. Njehovih sestankov, ki so bili redno enkrat na teden, so se udeleževali tudi drugi starejši člani in prostovoljni sodelavci ter strokovnjaki.

b) Dejavnost enot

- Sestanki so bili osnovna oblika dela v vodu in so potekali v obliki učenja z igro po okvirno določenem programu taborniških preskušanj in veščin. Sestanki četnih uprav in odredov uprave so imeli drug namen: dogovarjanje in odločanje o programu, o organizacijskih in finančnih zadevah ipd.

- Sprehodi, izleti: Vodi so hodili na krajše sprehode in izlete; le-teh je bilo bolj malo, ker je bilo precej četnih in odredovih. Četni in odredovi izleti so bili običajno enodnevní, tudi v oddaljenejšje kraje z naročenim avtobusom. Taki izleti so bili npr. na Slavnik, v Dražgoše ipd.

- Prireditve: pustovanje, silvestrovanje ipd. Proslave: 22. april, 1. maj, 25. maj itd.

- Pohod ob žici okupirane Ljubljane je običajno štel veliko udeležencev.

- Tekmovanja, predvsem tista v taborniškem mnogoboju, so bila priljubljena in so skupaj s pripravami zavzela precej časa v organizaciji.

- Vodniški tečaj smo skušali organizirati vsako leto. Prvi z dobro udeležbo in dobro organiziran je bil takoj po ustanovitvi nove čete in prihodu prostovoljcev in je bil namenjen usposabljanju vseh vodnikov, tudi prostovoljcev. Vodniški te-

čaj je bil običajno na ravni odreda, včasih pa tudi na ravni čet.

- Zimovanje je bilo priljubljena oblika, saj je pomenilo nekajdnevno bivanje v koči. Organizirali so ga na ravni čete.

- Letno taborjenje je bilo organizirano na ravni odreda. V prvem letu našega delovanja v organizaciji se je taborjenja prvič po več letih udeležilo sorazmerno veliko tabornikov, vsaj petkrat več kot zadnjega taborjenja pred našim prihodom, in sicer v dveh izmenah po 50 - 60 članov.

c) Vloge in funkcije prostovoljnih in poklicnih sodelavcev.

Večina prostovoljnih in poklicnih sodelavcev je prevzela v organizaciji formalno predvidene funkcije, nekateri pa so ostali v vlogah, ki sicer formalno niso predvidene.

A. Funkcije

- vodnik: to funkcijo so prevzeli predvsem študentje socialnega dela, ki so delovali v četi Hudournikov na OŠ KDK; na taborjenju so bili vodniki tudi drugi študentje;
- pomočnik vodnika; to funkcijo so prostovoljci v prvem letu redko prevzeli, v drugem letu pa je bil to prevladujoč način vključevanja prostovoljcev;
- član četne uprave: v četi Hudournikov so študentje prevzeli nekatere funkcije v četni upravi, ne pa v drugih četah;
- član odredove uprave: poleg starešine in načelnika, ki sta bila strokovna delavca, je bil v prvem letu v odredovi upravi le še en član iz skupine prostovoljcev in sodelavcev;
- član tabornega vodstva: taborno vodstvo je bilo v obeh izmenah 1978 mešano sestavljeno, nekaj je bilo starih tabornikov, nekaj prostovoljcev (npr. oba starešina tabora, taborvodja II. izmene, sanitejka, ipd.).

B. Druge vloge

- mentor: starejši sodelavci, ki niso imeli formalne funkcije, so delovali kot mentorji v glavnem na ravni čete;
- spremljevalec: nekateri študentje, ki niso bili vodniki ali člani uprave in so se le občasno udeleževali akcij, so bili koristni spremljevalci otrok na izletih in pohodih.

Ravni delovanja glede na metode dela

Ne da bi želeli v opis dogajanja vnašati preveč elementov interpretacije in pripisovati akterjem podroben vnaprejšnji načrt delovanja, kjer ga v resnici ni bilo, moramo vendar navesti osnovne ravni delovanja, ki so s svojimi specifičnostmi narekovala tudi različne metode in tehnike. Te ravni so: (a) raven neposrednega dela z otroki v vodih in drugih skupinah, (b) raven dela z vodilnimi skupinami v četah (v prvem letu le v četi Hudournikov) in z odredovo upravo kot vodilno skupino v odredu, na taborjenju pa s tabornim vodstvom in vodniki, (c) raven organizacije kot celote, sestavljene iz delov v določeni dinamiki, (d) raven odnosov organizacije z okoljem. Na ravni (a) smo delovali po načelih skupinskega dela, po drugih pedagoških in terapevtskih načelih. Na ravni (b) smo upoštevali načela ravni (a), dodali pa smo jim elemente metodike dela v izkustvenih skupinah za socialno učenje. Na ravni (c) smo delovali bolj ali manj osveščeno (tj. metodično) po metodi skupnostnega dela, ki je temeljila na prejšnjih dveh metodičnih ravneh, na ravni (d) pa so se elementom skupnostnega dela pridružili elementi družbenopolitičnega dela.

A. Raven neposrednega dela z otroki.

Prostovoljni sodelavci so pri neposrednem delu z otroki skušali uporabljati predvsem načela in metode socialnega dela

s posameznikom in skupinskega dela, dopolnjenega z načeli in tehnikami igralne terapije, vendar niso bili usposobljeni do te mere, da bi strokovno samostojno obvladali te tehnike, pač pa le toliko, da so doumeli osnovna načela, smotre in logiko samoupravljalne vzgoje. Vendar pa lahko rečem, da je večina prostovoljnih sodelavcev uresničevala naslednja operacionalizirana načela:

- Vodnik je objekt identifikacije; ves čas se mora zavedati, da se otroci zgledujejo po njem.

- Vodnik omogoča otroku nove izkušnje in daje zgled za vedenja, ki niso običajna, ki pa nudijo otroku več možnosti za razvoj in za nova doživetja.

- Vodnik ne gospoduje in ne ukazuje, se ne postavlja in ne prednjači. Prisluškuje potrebam, ki jih otroci izražajo posredno in podpira pobude, ki izvirajo iz skupine. Omogoča otrokom, da se izkažejo in potrdijo in zadržuje svoje težnje, da bi se pokazal sposobnejšega in močnejšega.

- Toda vodnik ne prepušča otrok samim sebi, ampak jim je vedno ob strani, pripravljen pomagati ali prevzeti del dolžnosti tako kot ostali člani skupine.

- Vodnik mora biti zanesljiv, tako da se otrok lahko zanese na njegovo pomoč v težavnih položajih. V takih primerih je vodnik otroku zatočišče in opora.

- Vodnik postavlja omejitve. Omejitve naj izhajajo iz realnih zahtev položaja in naj bodo postavljene tako, da lahko otrok uvidi njihovo smotrnost. To so predvsem omejitve, s katerimi zaverujemo zdravje in življenje otrok in odraslih.

- Z otroki ravna mirno, ne pa živčno in vznemirjeno. Naj si vzame čas. Včasih je pametno spregledati kak prestop, vendar pa ni dobro "iti prek sebe" tj. preobremenjevati svoje strpnosti. Otrok naj spozna, da ima vodnikova potrpežljivost svoje meje.

- Dopušča različne načine vedenja in reševanja problemov v mejah, ki zagotavljajo normalno življenje v skupnosti tabornikov.

- Raje hvali kot graja; ko hvali ali graja ne ocenjuje osebe,

ampak opozori na funkcionalnost ali nefunkcionalnost dejanja.

- Dopušča izražanja čustev in ga spodbuja; spodbuja besedno izražanje čustev in otroku pomaga pri tem.

- Do otrok je vljuden, takten in prijazen kot do odraslih.

- Posreduje: kadar otroci sami zaidejo v stereotipne dejavnosti in prazne rituale, da pobudo za bolj ustverjalne dejavnosti; če pride do konflikta med otroki ali med otrokom in tujo osebo; če preti komurkoli nevarnost; če ga otrok prosi za posredovanje.

B. Delo z vodilnimi skupinami (četna uprava Hudournikov, odredova uprava, taborno vodstvo).

Pri delu s temi skupinami se je prepletala raven skupinskega dela z elementi metode izkustvenih skupin in skupnostnega dela. Skupinsko delo je potekalo po metodi, ki je podrobno opisana v ustreznih učbenikih in priročnikih socialnega dela, posebej pa še v raziskovalnem poročilu o terapevtski koloniji na Rakitni. Cilj tega dela je bil pomagati skupini pri uvidevanju skupinskih procesov in jo usposablјjati za kooperativno delo pri vodenju organizacije.

Postopoma so se oblikovale naslednje norme v medsebojnih odnosih:

- "Od vsakogar po sposobnostih, vsakomur po njegovem delu".

- Starost, spol, staž in položaj v organizaciji, pretekle zasluge in delo nikogar ne odvezujejo sedanjega dela in dolžnosti in mu ne dajejo nikakršnih predpravil. Z uveljavljanjem tega načela smo se borili predvsem proti v organizaciji uveljavljeni praksi pripisovanja in dodeljevanja različnih privilegijev glede na starost, staž in položaj v organizaciji.

Privilegiji so bili seveda položaju in okolju primerni in so bili najbolj vidni na taborjenju. Razdelili bi jih lahko na tri kategorije: pravica do nedela (lenarjenja, proste-

ga "uživanja, izogibanja dolžnostim, npr. nočnim stražam, dežurstvu), večja strpnost do kršitev skupnih norm, pa tudi materialne predprave (boljši prostor za šotor, boljši šotor, posebni dodatki k hrani, pripravljane "nočnih" obrokov, oprostitev tabornine ipd.). Za vse te predprave je bilo značilno, da so jih pred tem uživali starejši in zaslužnejši člani, otroci pa so bili nižja "kasta", ki so jo doletele tudi vse neprijetne dolžnosti. Mi smo skušali uveljaviti drugačno pravilo. Otroci niso na taborjenju zato, da bi opravljali manj prijetna opravila namesto starejših, vodnikov in funkcionarjev. Odgovorna funkcija ne odvezuje vodje ali člana tabornega vodstva drugih dolžnosti in del, ki bi jih še zmoželi opravljati. To pomeni, da se je od članov tabornega vodstva prav tako kot od ostalih članov pričakovalo, da so dežurni v kuhinji, da opravljajo nočne straže, da hodijo po vodo itd. Nagrajevali smo delavnost, iniciativnost, požrtvovalnost, tovarišstvo, ne pa ubogljivost, pokornost in prilizovanje.

- Samoupravljanje in demokratično odločanje. - O vsem, kar se tiče življenja in dela v organizaciji, odločajo člani v tistem kolektivu, ki ga problem neposredno prizadeva. Izogibali smo se vsiljevanju odločitev in načelu organizacijske podrejenosti (da višji organ določa "politiko" nižjega). Skrbeli smo za odpiranje različnih komunikacijskih poti in razvijanje dvosmernih komunikacij. Izogibali smo se odločanju z glasovanjem, spodbujali smo odločanje s soglasjem. Skrbeli smo, da so lahko neovirano izrazili svoje mnenje tudi tisti, ki ga težje izražajo (manj samozavestni, bolj boječi, tisti, ki se ne strinjajo z večino ali z vplivnimi člani). Enako pozorno smo poslušali najstarejšega kot tudi najmlajšega člana. Sestanki taborne skupnosti in drugih samoupravnih teles niso zgolj obvezna formalnost, ampak resničen kraj odločanja.

- Odprtost. - Organizacija je široko odprta različnim otrokom in odraslim: dobrim in slabim učencem, "normalnim" in motenim, odraslim starim tabornikom pa tudi novincem, štu-

dentom prostovoljcem, ki nikdar niso bili taborniki. Tudi na taborjenje gredo lahko vsi: odličnjak in ponavljalec, šolski "problem", vedenjsko ali osebnostno moten otrok. Organizacija se povezuje z okoljem in je odprta za vplive okolja.

- Odkrito in javno obravnavanje sporov. - Različni interesi posameznikov in skupin in konflikti, ki izvirajo iz njih, so normalna sestavina življenja v skupnosti. Obravnavamo jih odkrito in javno ob udeležbi vseh prizadetih. Ne skrivamo jih in ne delujemo zahrbtno. Konflikt se ne razreši le s prevlado ene strani, s podrejanjem, umikom, ampak tudi s privolitvijo, kompromisom in integracijo. Močnejši spoštuje šibkejšega.

- Odkritost in neposrednost v medsebojnih stikih. - Pozitivna in negativna čustva in misli izrazimo odkrito tistemu, ki jih do njega gojimo. Ne obrekujemo in ne delujemo zahrbtno.

- Sodelovanje. - Vsakdo ima pravico in dolžnost, da se zanima za delo drugega in da mu pri delu pomaga, če opazi, da bi skupno lahko bolje opravila delo. Skupno delo je bolj plodno in prijetnejše kot stroga delitev dela. Prav priseganje na strogo delitev dela je namreč v organizaciji vodilo do vrste negativnih pojavov, kot so rivalstvo, privatizacija, ustvarjanje navideznega dela, počivanje na lovorikah ipd.

- Nekaznovanje. - Tistemu, ki je prekršil kako pravilo, ali storil kaj narobe, jasno povemo, da je to storil in ga opozorimo na funkcionalne posledice dejanja. Če nas je z dejanjem prizadel, mu to povemo in z besedami jasno izrazimo svoja čustva. Če je narava dejanja ali prestopka taka, da storjeno škodo lahko popravi, naj jo popravi. Nismo uporabljali formalnih kazni, kot so opomin, ukor, izključitev ipd. Nismo kaznovali z delom!

Ta spisek vedenjskih pravil ni izčrpen, nakazuje pa osnovno težnjo, ki smo jo skušali uveljaviti.

c. Organizacijsko delo in skupnostno delo

Skupnostno ali medskupinsko delo je obsegalo naslednje dejavnosti: (1) Organizacijsko delo, (2) Vodenje in pospeševanje, (3) Izobraževanje, (4) Načrtovanje in pomoč pri upravljanju sredstev, (5) Pomoč pri administrativnem delu.

1. Organizacijsko delo. - Pod organizacijskim delom v ožjem pomenu razumemo vzpostavljanje komunikacij med posameznimi organizacijskimi enotami in organi odreda ter odreda z okoljem. Prostovoljni in strokovni delavci so se udeleževali sestankov enot od vodov, prek čet, četnih uprav do odredove uprave. Skrbeli so za to, da so med temi enotami krožile v vseh smereh zanesljive informacije, oz. da so na posamezne sestanke prihajali ustrezni predstavniki enot, katerih prisotnost je bila potrebna pri odločanju o določeni zadevi. Pojasnjevali so posamezna stališča, pomagali članom izražati predloge, pomisleke in se opredeljevati do posameznih stališč.

2. Vodenje. - Prostovoljci in strokovnjaki so prevzemali tudi vodstvene funkcije, od vodnikov vodov, do vodilnih funkcij v četah, v odredu in na taborjenjih in tečajih.

3. Izobraževanje. - Ker je imela celotna akcija vzgojni namen, navajamo tu le posebne izobraževalne dejavnosti. Sem sodijo predvsem vodniški tečaji (četni in odredovi) ter predavanja in druge oblike posredovanja znanja na taborjenju. Sicer pa je bilo izobraževanje tesno prepleteno z vsakdanjim skupinskim delom in vso dejavnostjo organizacije.

4. Načrtovanje in pomoč pri gospodarjenju s sredstvi. - Velika večina tabornikov, ki so sestavljali vodstvo organizacije, ni imela nobenih izkušenj z načrtovanjem svoje dejavnosti in z gospodarjenjem s sredstvi. Pri načrtovanju so se opirali na

koledar akcij, ki je vključeval delno tradicionalne akcije odreda, delno akcije, ki so jih načrtovale nadrejene taborniške enote (področna zveza) ali drugi odredi. Poleg teh večjih stalnih akcij pa so ostale dejavnosti planirali praviloma prenapeto. Zato je bila potrebna pomoč tako pri samem tehničnem postopku sestavljanja delovnih načrtov kot tudi pri osveščanju o neučinkovitih navadah, stališčih in motivacijah, iz katerih so izhajali. Podoben je bil položaj pri gospodarjenju s sredstvi. Pomagati je bilo treba pri realističnem načrtovanju sredstev, njihovem razporejanju, pri stikih s skupnostmi in organizacijami, ki so zagotavljale sredstva.

5. Pomoč pri administrativnem delu. - Čeprav smo se skušali kolikor mogoče izogniti pisarniškemu delu, ga je bilo nekaj vendarle potrebno opraviti. Potrebno je bilo pisati zapisnike sestankov odredove uprave, odgovarjati na dopise, sestavljati dopise, voditi evidenco članstva, evidenco akcij ipd. Mladostniki za ta dela niso kazali ne posebnega navdušenja ne posebne usposobljenosti. Prostovoljni sodelavci in strokovnjaki so zato bodisi pomagali tabornikom pri urejanju teh zadev bodisi sami opravili določene naloge.

D. Odnosi z okoljem

Cilj urejanja odnosov z okoljem je bil zagotoviti ustrezen odziv okolja na dejavnost organizacije, tj. odziv, ki bi vplival na odpiranje organizacije in na njen razvoj, in preprečiti ali ublažiti učinke neustreznih odzivov in drugih dogajanj v okolju. S to dejavnostjo naj bi zagotovili ustrezne vstopke v organizacijo, vzbudili zanimanje za naše delo, dosegli razumevanje za procese v organizaciji ter obvarovali organizacijo pred različnimi pritiski okolja in negativnimi sankcijami. V tem okviru smo izvajali naslednje:

- Oblikovanje ustrezne predstave o organizaciji (javnega mne-

nja). V naših stikih s predstavniki relevantnega okolja, npr. s predstavniki ZTKO in SIS za telesno kulturo, smo opazili, da imajo v njihovi predstavi taborniki poseben položaj, delno zato, ker se je njihova dejavnost in organizacijska struktura razlikovala od drugih telesnokulturnih organizacij, delno zato, ker so v odnosu do teh teles nastopali dokaj nerodno in nezanesljivo. Po našem prihodu sta te stike vzdrževala skoraj vedno starešina in načelnik, ki sta kot starejša odrasla vzbudila več zaupanja v organizacijo, poleg tega pa sta tudi pojasnila pomen in naravo sprememb v organizaciji. To je bil verjetno odločilni razlog, da smo še pred letnim taborjenjem dobili izdatno dotacijo za nakup šotorov.

- Zgovornišтво. To vlogo smo izvajali predvsem v odnosu do šole, pa tudi do drugih delov okolja, v primerih, ko so taborniki kršili pravila, ali pričakovanja, ki jih je postavljel določen del okolja. Ko so bili klicani na odgovornost, npr. k ravnatelju šole, se je pogovora praviloma udeležil kdo od starejših članov, da bi zavaroval posameznika ali skupino pred nesmotrnimi sankcijami, tako da je skušal pojasniti širše okoliščine, ki so privedle do nesprijemljivega dejanja, kakor tudi možne posledice zagroženih sankcij in njihovo zvezo z vzgojnimi smotri šole in prostočasne organizacije.

- Posredovanje (mediacija) je povezovanje posameznikov ali skupin v organizaciji z deli okolja. Tako smo npr. povezali posamezne člane in njihove starše s Centrom za socialno delo ali Svetovalnim centrom in obratno, stranke teh ustanov smo napotili v našo organizacijo. Posredovali smo v primerih, ko je bilo potrebno kakega člana oprostiti delovnih dolžnosti ali šole zaradi zadolžitve, ki je bila za organizacijo pomembna ipd.

- Zastopanje organizacije v drugih organizacijah v okviru običajnih delegatskih odnosov v področni taborniški zvezi,

v Republiški konferenci ZTS, v ZTKO, v SITKS itd.

- Filtriranje vplivov okolja in na okolje. Okolje je včasih zahtevalo od organizacije postopke in dejavnosti, ki bi odvrnili pozornost od bistvenih nalog, če bi jih skušali vestno izvajati. Tako smo npr. iz došle pošte izbrali le tista gradiva, ki so bila pomembna za organizacijo, ostalih pa nismo obravnavali preveč pozorno. Na ta način smo se izognili dobršnemu delu papirne vojske, ki jo povzroča prizadevna birokracija. Po drugi strani pa smo morali včasih miriti posezneznike v naših vrstah, ki bi radi na svoj način obračunali s trenutnim "nasprotnikom" odreda, pa naj je bil to sosednji odred ali šola.

Sklep

V tem prispevku smo shematično prikazali ravni delovanja, vloge in način dela prostovoljnih in strokovnih delavcev, povsem pa smo se ognili prikazu dinamičnega dogajanja, ki ga je v organizaciji sprožil prihod kar precejšnjega števila novih članov, prikazu odpora, trenj in konfliktov. To je predmet drugega sestavka.

NASTANITEV ODPUŠČENIH OBSOJENCEV

dr. Franci Brinc

Postpenalna pomoč kot družbeni problem

Dnevni in revijski tisk nas nenehno opozarja na nezadostnost družbene pomoči osebam po prestani kazni zapora. Novinarji priobčujejo članke, poročila in obvestila o različnih posvetovanjih o postpenalni pomoči. Na nezadostno skrb za osebe po prestani kazni zapora pa sklepamo lahko tudi iz novinarskih poročil o sodnih obravnavah, v katerih nas seznanjajo z izjavami obtoženca, da mu družba po prejšnji kazni ni nudila dovolj pomoči; to pa naj bi bil tudi vzrok za obtoženčevo novo kaznivo dejanje.

V zadnjih nekaj letih se je zvrstilo precej posvetovanj o družbeni pomoči osebam po prestani kazni, na katerih so bili sprejeti številni sklepi.

Naj naštejemo samo najpomembnejše:

1. Združenje za penologijo SAP Vojvodine je v Novem Sadu od 24. do 25. marca 1977 priredilo posvetovanje o postpenalni pomoči obsojenim osebam, ki so se ga udeležili številni strokovni delavci, tudi strokovni delavci iz SR Slovenije.¹
2. Ko je Predsedstvo SR Slovenije razpravljalo o svojem delu v obdobju od marca 1977 do maja 1978, je poudarilo, da je potrebno konkretnije in bolj obvezujoče opredeliti naloge družbenih dejavnikov, ki obsojencem po prestani kazni nudijo pomoč pri vključevanju v delo in družbeno življenje in glede tega zagotoviti medsebojno usklajeno delovanje med kazensko popoljševalnimi zavodi in temi družbenimi dejavniki zlasti v času pred odpustom in ob odpustu obso-

¹ Sklepi posvetovanja so bili objavljeni v Penologiji, št. 1/1977, s. 117-120.

jencev iz kazensko poboljševalnih zavodov.²

3. Strokovna služba za izvrševanje kazenskih sankcij pri Republiškem sekretariatu za pravosodje, organizacijo uprave in proračun je leta 1977 izdelala opis stanja postpenalne pomoči, ki so ga obravnavali ustrezni republiški skupščinski organi. Po podatkih naj bi od 2720 odpuščenih obsojencev v letu 1976, potrebovalo pomoč pri nastanitvi 516 oziroma 19 % obsojencev.³

4. Predsedstvo SR Slovenije je na seji dne 24.1.1979 razpravljalo o uresničevanju zakona o izvrševanju kazenskih sankcij in nakazalo usmeritev, da se mora "... problematika pomoči obsojencem po prestani kazni konkretizirati v delovanju skupnosti socialnega skrbstva in socialnega varstva, predvsem pa v njihovih akcijskih programih, nujno pa bo za to delo zagotoviti tako kadre kot materialna sredstva".⁴

5. Na pobudo aktiva socialnih delavcev pri Republiškem sekretariatu za pravosodje, organizacijo uprave in proračun je bilo v SR Sloveniji v letih 1978 - 1979 organiziranih 12 posvetovanj o izvajanju programa postpenalne pomoči. Na teh posvetovanjih je sodelovalo več kot 300 udeležencev iz vrst predstavnikov samoupravnih interesnih skupnosti socialnega skrbstva, skupnosti za zaposlovanje delavcev, družbenopolitičnih organizacij, krajevnih skupnosti, sodišč ter kadrovskih služb nekaterih večjih organizacij združenega dela iz vseh 60 občin v Sloveniji. Predstavniki občinskih stanovanjskih skupnosti so večinoma menili, da je ob ustreznem in predvsem pravočasnem pristopu mogo-

² Poročilo o delu Predsedstva SR Slovenije v obdobju od marca 1977 do maja 1978.

³ Informacija o stanju postpenalne pomoči, s.19

⁴ Ugotovitve, usmeritve in naloge za uresničevanje zakona o izvrševanju kazenskih sankcij s.2

če reševati tudi stanovanjske probleme odpuščenih obsojenih oseb. Poudarili so, da sta čakalna doba in iskanje ustreznega prostora (ne stanovanja) dolgotrajnejši proces, ki pa je ob daljših prostostnih kaznih izvedljiv. Kot zaostreno so postavili vprašanje obsojencev brez bivališča in oseb iz drugih republik, ki bi po prestani kazni želele ostati v Sloveniji.⁵

6. O pomoči osebam po prestani kazni je razpravljala tudi Republiška konferenca SZDL Slovenije. Sekcija o aktualnih vprašanjih podružbljanja prestajanja kazni, resocializacije in pomoči osebam po prestani kazni (sekcija deluje pri Svetu za socialno in zdravstveno politiko in Svetu za družbenopolitični sistem) je na svoji seji 29.6.1979 sprejela ugotovitve in priporočila, ki naj bi prispevala k čim uspešnejši pomoči osebam po prestani kazni. Še zlasti pomembno je priporočilo o podružbljanju postpenalne pomoči in o oblikovanju ustreznega odnosa delovnih ljudi in občanov do reševanja problematike oseb po prestani kazni.⁶

V tem zapisu bomo obravnavali le eno vprašanje iz obsežne problematike postpenalne pomoči in sicer vprašanje nastanitve oseb po prestani kazni zapora.

Nekatera vprašanja v zvezi z začasno nastanitvijo odpuščenih obsojenih oseb

Ob odpustu s prestajanja zaporne kazni ima odpuščeni obsoje-

⁵O izvajanju programa postpenalne pomoči, s.9.

⁶Predlogi in priporočila Sekcije o aktualnih vprašanjih podružbljanja prestajanja kazni, resocializacije in pomoči osebam po prestani kazni, s.3.

jenec navadno sam nekaj prihranjenega denarja, če tega nima pa prejme denarno pomoč kazenskega poboljševalnega zavoda.⁷ Tako ima odpuščeni obsojenec zagotovljena sredstva za "primerno preživljanje" vsaj za teden dni po odpustu. Že nekaj ur po odpustu se pojavi vprašanje nastanitve. Ko dospe do določenega kraja, v katerem je živel pred nastopom kazni, ali do kraja, ki si ga je izbral kot kraj novega prebivališča (kot mu to dopušča zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, četrti odstavek 92. člena) in do katerega mu je zavod tudi plačal vozovnico, se pojavi vprašanje, kam naj se poda, na katera vrata naj potrka ali katera vrata naj odklene, da bo lahko odložil svojo prtljago, se spočil od potovanja in se osebno uredil, predno se pokaže ljudem v okolici in pride z njimi v stik, ki naj mu omogoči in olajša "novo pošteno" življenje.⁸ Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (tretji odstavek 94. člena) med oblikami pomoči, ki naj jih nudi odpuščenemu obsojencu občinska skupnost socialnega skrbstva, ne našteva pomoči za obleko, perilo in obutev. Zato lahko sklepamo, da je ob odpustu iz zavoda vsak obsojenec preskrbljen s primerno obleko, perilom in obutvijo. To obliko pomoči pravilnik o izvrševanju kazni zapora tudi sicer izrecno nalaga le kazenskemu poboljševalnemu zavodu (drugi odstavek 125. člena pravilnika). Vse to pa pomeni, da bi moral imeti vsak obsojenec, ki prihaja s prestajanja kazni, primerno ob-

⁷"Zavod dodeli obsojencu tudi denarno pomoč, če nima sredstev da bi se vsaj teden dni primerno preživljal" (tretji odstavek 125. člena pravilnika o izvrševanju kazni zapora, Ur.l.SRS, št.3/79).

⁸"Iz zapora ne bi smeli nikoli odpustiti obsojenca, dokler mu ne priskrbimo strehe nad glavo". Hertevent, s.lc.

leko,⁹ perilo in obutev, bodisi da ima sredstva za nakup teh potrebščin ali pa ga je z njimi oskrbel zavod, v katerem je obsojenec prestajal kazen.

Vprašanje obleke, obutve in perila je za odpuščenega obsojenca izredno pomembno. Dejali smo, da po odpustu obsojenec potrebuje prostor, v katerem se naj osebno uredi, preden se "pokaže" v najbližjem okolju sosedom, prijateljem, znancem in preden prične vzpostavljati stike z ljudmi in se "vključevati" v okolje na prostosti. Menimo, da je za odpuščenega obsojenca izredno pomembno v kakšni obleki in perilu se pojavi prvič po odpustu v svojem najbližjem okolju. Če se bo namreč pojavil v strgani, umazani, ponošeni in zastareli obleki, ki je enaka ali še slabša, kot jo je nosil pred nastopom kazni in v kakršni so ga ljudje ohranili v spominu, potem zanesljivo ne bo mogel pričakovati simpatij okolja in bo tako dosti prej in lažje deležen zaničevanja in poniževanja,¹⁰ saj se bodo ljudje že na zunsaj lahko prepričali, da se njihov "kriminallec in obsojenec" ni prav nič spremenil. Zato je izredno pomembno, da se odpuščeni obsojenec pokaže v okolju v urejeni obleki, obutvi in perilu, saj ga bo to prevzprav najbolj "delslo drugačnega in boljšega", kot pa je bil prej in kakršnega so ljudje ohranili v spominu. Obleka je namreč opazna na prvi pogled, medtem ko osebnostnih sprememb, sprememb

⁹Minimalna pravila o postopanju z zaporniki v točki 81.1 določajo, da naj ima vsak obsojenec ob odpustu "primerno obleko, ki ustreza podnebjju in letnemu času".

Bray slikovito opisuje nekdanji prizor ob odpustu obsojenca: "Skozi zaporniška vrata prihaja slabo oblečen mož, ne ve kam naj se obrne, kam naj gre, je brez stanovanja, brez zaposlitve in brez priporočila ali spričevala za delodajalca, je brez denarja v žepu. Pridruži se prvim potepuhom, ki jih sreča in z njimi prebije prvo noč... To je neizbežno peljalo v ponovni padec človeka". Bray s.199.

¹⁰O pomenu obleke za ugled odpuščenega obsojenca glej več v delu Prisons and Borstals, s.97.

vrednot in stališč in človekovih načrtov za prihodnost, okolje ne more takoj opaziti. Morda zato lahko sklepamo, da bo obsojenec, ki je prišel s prestajanja kazni v neprimerni, strgsni in umazani obleki mnogo prej in dosti lažje, brez večjih notranjih občutij krivde iskal in tudi našel družbo potepuhov, beračev, pijancev, brezdelnežev, skratka družbo "podzemlja", družbo, v katero je bil mogoče vključen že tudi pred nastopom kazni in ki ga je posredno ali neposredno pripeljala do storitve kaznivega dejanja. Verjetno pa bo drugače ravnal tisti odpuščen obsojenec, ki bo v primerni in čisti obleki in bo tudi s tem že na zunanji kazal, da je drugačen, kot je bil pred nastopom kazni. Tek obsojenec se bo še posebno, če je med prestajanjem kazni tudi notranje dozoreval in vsaj nekoliko spremenil svoja stališča in vrednote, dosti lažje vključil v družbo poštenih in delovnih občanov in ti ga bodo lažje, hitreje in z manj predsodki sprejeli kot sebi enakega oziroma mu bodo vsaj pustili upanje, da se jim lahko ponovno pridruži in postane njim enak.

Pravkar navedena pričakovanja so oprta le na psihologijo prilagojene in zrele osebnosti. Zato je treba dopustiti možnost, da se nekatera od njih pokažejo kot neuresničljiva in sicer pri obsojencih, ki so neprilagojeni in huje osebnostno moteni. Morda so naša pričakovanja glede pomena obleke za odpuščenega obsojenca nestvarna, toda dokler nimamo dokazov, da obsojenci gledajo drugače na ta problem se pri našem delu lahko ravnamo po navedenih stališčih.

Današnji sistemi izvrševanja zaporne kazni, razen redkih izjem, obsojencem še premalo omogočajo, da bi med prestajanjem kazni v pomembnejši meri pokazali svojo odgovornost, da bi si povečali ali ohranili samospoštovanje in samozaupanje. Za večino obsojencev v Jugoslaviji in Sloveniji velja, da se jim ob nastopu kazni odvzame civilna obleka, ki jih nato čaka mesece in leta v skladišču. Zato je za osebje, ki dela v

kazenskih poboljševalnih zavodih, posebno težko socializirati obsojence na področju osebnega dostojanstva in samospoštovanja obsojencev in jih osveščati, da je urejena obleka v našem kulturnem okolju pomembna, saj je to le teorija, če bodo svojo obleko videli šele na dan odpusta. Pravkar povedano res velja v celoti le za obsojence, ki med prestajanjem kazni niso uživali ugodnosti prostih izhodov, vendar ti obsojenci tudi sicer ne predstavljajo večjih problemov na področju osebne urejenosti. Za druge obsojence, ki so bili pred nastopom kazni higieno zanemarjeni in tudi nimajo prostih izhodov, pa je v sedanjih razmerah v kazenskih poboljševalnih zavodih še premalo storjeno. Obsojenci v zaprtih, polodprtih in odprtih kazenskih poboljševalnih zavodih v SR Sloveniji med prestajanjem kazni še vedno nosijo zaporniško obleko. V številnih evropskih državah pa se že uveljavlja pravilo, da obsojenci nosijo svojo civilno obleko v odprtih in polodprtih kazenskih zavodih, pogosto pa tudi v zaprtih zavodih. Izgleda, da pri nas na obleko, perilo in obutev kot na eno izmed sredstev za resocializacijo še preveč pozabljamo, zato so možnosti na tem področju še skoraj popolnoma neizkoriščene.

Možnosti za začasno nastanitev odpuščenih obsojencev

Organi socialnega skrbstva za nastanitev odpuščenih obsojencev sami ne morejo kaj veliko storiti, saj ne razpolagajo s stanovanji; dodeljevanje stanovanj je v rokah občinskih stanovanjskih skupnosti. Tako organi socialnega skrbstva odpuščene obsojence lahko le priporočijo pri občinskih stanovanjskih skupnostih, ki upravljajo s stanovanji v družbeni lastnini. Pri tem pa je delo socialnih delavcev v kazenskih poboljševalnih zavodih zlasti pomembno med pripravami na odpust. Obsojencu je med prestajanjem kazni nekoristno ali celo škodljivo dajati kakršnekoli obljube glede stanovanja. Bolje bi bilo, če bi se obsojenca že od nastopa kazni usmerjalo in vzpodbujalo, da sam išče možnosti, kje bi se lahko po prestani kazni vsaj začasno nastanil, če je zaradi nastopa kazni

izgubil prejšnje stanovanje ali ga ni niti imel.¹¹ Možnosti za tako začasno nastanitev so npr. pri sorodnikih, znancih ali prijateljih. Te možnosti pa more in mora poznati samo obsojenec, treba mu je le pomagati in omogočiti, da ima s temi osebami stike še med prestajanjem kazni, da bo ob odpustu iz zavoda vedel, kam naj gre in kje bo prespal prvo noč svoje "prostosti".

Za reševanje stanovanjskih problemov odpuščenih obsojencev pa se z večanjem števila najemniških stanovanj v zasebni lasti, zlasti v večjih mestih Slovenije, odpira vedno več možnosti. V dnevnem časopisju je skoraj vsak dan mogoče najti nekaj deset ponudb za najemniška stanovanja ali posamezne sobe. To pomeni, da si lahko obsojenec sam še med prestajanjem kazni oziroma v času neposredno pred odpustom (za pogodjni odpust ve obsojenec praviloma vsaj nekaj mesecev prej) preskrbi najemniško stanovanje. Socialni delavec kazenskega poboljševalnega zavoda ali socialni delavec organa socialnega skrbstva mu lahko pomaga z nasveti glede velikosti, kraja in cene najemniškega stanovanja. Pogosto ponudniki ne bodo hoteli oddati stanovanja odpuščenemu obsojencu. To težavo se da premagati na več načinov, socialni delavec pa bo izbral takega, ki bo v posameznem primeru najustreznejši. Težave se lahko pojavijo tudi pri plačevanju najemnine. Organ socialnega skrbstva bo moral večkrat prevzeti vsaj začasno plačevanje celotne najemnine. Kakšni bodo pogodbeni odnosi med obsojencem, stanodajalcem in organom socialnega skrbstva, je odvisno od številnih okoliščin. Ali se bo pomoč organa socialnega skrbstva pri plačevanju najemnine štela kot "denarna pomoč" obsojencu ali kot začasno posojilo, je odvisno od posameznega primera.

¹¹"Svetovalec skuša pripraviti obsojenca, da stori sam vse kar more, da si najde nastanitev. To je najbolj uspešna pot in daje največ upanja za trajno rešitev vprašanja nastanitve". Davies, s.53.

Kot najboljšo in najbolj perspektivno rešitev pa lahko ocenimo možnost, da se odpuščeni obsojenec nastani v samskem domu delovne organizacije, pri kateri je v delovnem razmerju. Pri tem lahko obsojencu še med prestajanjem kazni izdatno pomagata tako socialni delavec kazenskega poboljševalnega zsvoda kot socialni delavec organa socialnega skrbstva kraja, v katerega se bo po prestani kazni obsojenec vrnil. Verjetno je to najbolj perspektivna rešitev ne le zato, ker je nastanitev vezana na zaposlitev in tako pomeni vsaj možnost, da bo taka nastanitev trajala daljši čas, temveč tudi zato, ker se bo odpuščeni obsojenec tako najhitreje in z najmanj težavami vključil v normalno življenje, saj bo s svojimi sodelavci živel tudi v prostem času. Med njimi si bo lahko našel prijatelje, ki jim bo zaupal svoje težave in ki mu bodo lahko pomagali v življenjskih težavah.

Problem nastanitve odpuščenega obsojenca kot socialni problem

Problem nastanitve odpuščenega obsojenca je praviloma povezan s preteklostjo obsojenca. Takega problema praviloma ne poznajo obsojenci, ki imajo družino pa tudi tisti, pri katerih, med prestajanjem kazni ni prišlo do poslabšanja odnosov ali celo razdora zakonske skupnosti. Prav tako je manj problemov pri mlajših obsojencih, ki so do nastopa kazni živeli skupaj s starši ali bližnjimi sorodniki in se tudi po prestani kazni vrnejo k njim. Na splošno nimajo težav z nastanitvijo tisti obsojenci, ki so bili pred nastopom kazni dobro vključeni v svoje ožje in širše okolje. Veliko težje pa je vsem tistim, ki niso bili vključeni v okolje ali jih okolica ni sprejela za svoje. Tudi tisti obsojenci, ki so bili v stanovanjih svojih delovnih organizacij ali so stanovali pri zasebnih delodajalcih, pri katerih so bili zaposleni, praviloma po odpustu ne bodo imeli večjih težav, če so bili zapo-

sleni pri eni delovni organizaciji delj časa in če so bili znani kot dobri in pošteni delavci. Ti bodo tudi po odpustu s prestajanja kazni praviloma lahko dobili nastanitev pri prejšnjem delodajalcu (delovna organizacija ali zasebnik) in si lahko ponovno uredili svoje življenje. Tako obstajajo kot "nerešljiv" problem le tisti obsojenci, ki nastanitve še sploh niso imeli, ki so se selili iz kraja v kraj, ali ki so bili pri delovni organizaciji ali pri zasebnem delodajalcu zaposleni le krajši čas in se v tem času niti niso pokazali kot dobri in pošteni delavci, povrh vsega pa so si s kaznivim dejanjem dokončno zaprli vsako možnost, da se vrnejo k prejšnjemu delodajalcu delat in stanovat. Večinoma so to neredno zaposlene osebe, ki se selijo iz kraja v kraj in nenehno iščejo neko "boljšo" življenjsko priložnost. Te osebe so večinoma neuspešne v prilagajanju rednim življenjskim razmeram in postanejo za vsako okolje prej ali slej moteče zaradi česar se jih želi okolje znebiti, se jih boji, jim je vsaj nenaklonjeno, če že ne sovražno. Nikjer nimajo nikogar na koga bi se oprle, pri komer bi poiskale nasvet, tolažbo in pomoč. Te osebe so odtujene, sovražijo ljudi in njihovo srečo ter vse, kar jih loči od njih. Zavedajo se svoje revščine, nezaželenosti, izobčenosti in odrinjenosti na rob družbe. Ti občutki jih vedno znova pripeljejo v spopad z okoljem. Posledica teh spopadov pa je pogosto tudi izvrševanje kaznivih dejanj.

Tako se po odpustu s prestajanja kazni za številne obsojence pojavi problem nastanitve ne več samo kot njihov problem, ki je nastal zaradi prestajanja kazni, temveč kot pereč socialni problem določene skupine oseb. Problem je navadno obstajal že pred nastopom kazni in ni nastal izključno ali pretežno zaradi obsodbe in prestajanja kazni zapora. Na določen način je ta problem lahko prispeval celo k storitvi kaznivega dejanja. Zato se upravičeno pojavi več vprašanj: kaj je družba storila za te ljudi še pred kaznivim dejanjem, kje so vzroki, da ti ljudje niso bili vključeni v življenje ožjega okolja, da

niso imeli urejene nastanitve in da niso imeli okrog sebe ljudi, ki bi jih imeli radi, ki bi jih pričakovali po odpustu s prestajanja kazni in bi jim bili pripravljeni pomagati ne glede na kaznivo dejanje in prestajanje kazni. Vse tako kaže, da obsodba za kaznivo dejanje in prestajanje kazni pri nekaterih osebah samo še poveča njihovo odtujenost in izobčenost ter pred nje postavi še nove težave pri vključevanju v normalno družbeno življenje. K številnim prejšnjim negativnim pečatom teh oseb dodata obsodba in prestajanje kazni še dva nova: "pečat obsojenca" in "pečat zapornika". Za mnoge med njimi lahko pomenita le končni dokaz izobčenosti iz družbe. To pa lahko odločilno usmerja vso njihovo nadaljnjo življenjsko pot. Ta pot pa je po dosedanjih spoznanjih prej negativna kot pozitivna. Obsojenec, ki je izobčen, lahko doživi zapor kot družbo ljudi, ki ga sprejemajo takega kot je, ki ga razumejo, mu nudijo zaščito in varnost, čeprav v pogojih omejene prostosti. Ta občutja lahko delujejo nanj tako močno, da postane okolje v zaporu zanj privlačno zlasti še, če je strokovni resocializacijski vpliv kazenskega zavoda majhen ali ga sploh ni. Zapor lahko tako postane kriminogeni dejavnik, ki odpuščenega obsojenca vzpodbuja, da ponavlja kazniva dejanja, ki mu pomenijo celo edino osebno zadovoljstvo, edini življenjski uspeh ter edini cilj, ki ga zna in more doseči. Teh občutkov ne more bistveno motiti nevarnost ponovne obsodbe in ponovnega prestajanja kazni, saj postaneta obsodba in kazen le nujno in obvezno tveganje, ki spremlja tudi dovoljeno človekovo dejavnost (npr. v poklicu).

Kako naj torej organ socialnega skrbstva pomaga odpuščenemu obsojenecu, da bi nensdoma spremenil svoje prejšnje neurejeno življenje in postal pošten in delaven, da bi si pridobil družbeni položaj in nadomestil vse prej izgubljeno oziroma vse tisto, česar mu v življenju še ni uspelo pridobiti. Možnosti

za to so zelo skromne. Vprašanje kolikšen delež nalog na tem področju odpade na strokovno službo kazenskega popravilnevalnega zavoda, ki ima pred seboj človeka obsojenega od nekaj mesecev do več let, in kolikšen delež odpade na organe socialnega skrbstva ostaja odprto. Odločilno vprašanje je, kako obsojenca pripraviti, da bi bil tudi sam pripravljen kaj storiti za spremembo svojega položaja. Kot osnovno ostaja vprašanje ciljev odpuščenega obsojenca za prihodnje življenje. Človekovi cilji pa so posledica potreb, želja, stališč in vrednot, pa tudi prejšnjih življenjskih izkušenj. Človek, ki je vse življenje doživljal samo neuspehe, pri čemer je bilo odkritje kaznivega dejanja in obsodba le neuspeh več v vrsti neuspehov, bo verjetno težko nenadoma spremenil podobo o sebi in svojem položaju. Podoba, ki jo ima človek o sebi, pa je le zrcalna slika podobe, ki jo ima o človeku okolje. V veliki meri pomaga to podobo oblikovati sodni proces, še zlasti pa proces izvrševanja kazni zapora. Končno se v ta proces vključi še socialni delavec, ki naj bi nudil pomoč odpuščenemu obsojencu. Tudi on lahko s svojimi stališči neposredno ali posredno vpliva na podobo, ki jo ima o sebi odpušteni obsojenec.

Uspešnost pomoči začasne nastanitve odpuščenega obsojenca

Pomoč, ki se nudi odpuščenemu obsojencu v obliki začasne nastanitve, pogosto ne doseže zaželjenega namena. To velja zlasti takrat, ko obsojenci pomoč sprejemajo le pasivno, ko niso pripravljeni ničesar storiti, da bi spremenili svoj stari način življenja, pomoč pa so sprejeli le kot obliko "obveznega in nujnega" vmešavanja različnih nadzornih družbenih organov v njihovo osebno življenje. Ponujena pomoč lahko posameznim obsojencem bolj škoduje kot koristi na poti njihovega osebnega osamosvajanja, pomeni pa jim lahko tudi samo

izkušnjo več, da se njihov način življenja "splača", saj jim bodo na tak način pomagali tudi v prihodnje ne glede na to, koliko bodo obsojenci sami pripravljeni storiti za reševanje svojih problemov. Vsak socialni delavec, ki vsaj nekaj let dela z odpuščenimi obsojenci, ima verjetno take izkušnje, posebno s tistimi obsojenci, ki se nenehno vračajo v kazenske poboljševalne zavode, po prestani kazni pa k organom socialnega skrbstva ponovno po enako pomoč, kot so jo že dobili po prejšnji prestani kazni.¹² Tako se obsojenec večino svojega življenja giblje med kazenskimi poboljševalnimi zavodi in socialno službo. Dejstvo je, da kolikor več pomoči nudimo obsojencu, toliko manj bo sam sposoben aktivirati svoje, čeprav skromne možnosti za reševanje problemov. To pa pomeni, naj strokovni delavec nudi človeku le toliko pomoči, kolikor je potrebuje, da lahko sam aktivira svoje sposobnosti in se čimprej osamosvoji.

Trajanje "začasne nastanitve"

V primerih, ko organ socialnega skrbstva poskrbi za začasno nastanitev (običajno tudi za prehrano) odpuščenega obsojenca, tako da ga namesti v ustrezen zavod (npr. v Sprejemni center ali v Delavski dom v Ljubljani), ostaja nerešeno vprašanje, koliko časa naj traja taka "začasna" nastanitev, saj je očitno, da ne more trajati neomejeno dolgo. Vprašanje je tudi, kakšne zahteve se postavijo pred odpuščenega obsojenca kot pogoj, za dodelitev ali ohranitev dodeljene ugodnosti, da ima nastanitev in hrano plačano. Če je tak pogoj npr. zahteva, da se odpuščeni obsojenec v določenem času po odpustu s prestajanja kazni zaposli, je nejasno, kaj je v tem primeru "primeren" čas za zaposlitev. Ali je to prvi, tretji ali sedmi dan po odpustu s prestajanja kazni? Ta vprašanja tu le omenjamo.

¹² Primerjaj Konstantinovič, Stalno osudjivana lica.

Poudarjamo pa, da je od njih lahko odvisen ves uspeh postpenalne pomoči, še več, od njih je lahko odvisen tudi ves koncept postpenalne pomoči. Uspeh ali neuspeh, pa tudi koncept postpenalne pomoči, pa ni in ne more biti odvisen le od stališč posameznega socialnega delavca, saj je postpenalna pomoč družbeni problem. Zato je prav, da se nekatera osnovna izhodišča oblikujejo na širši osnovi in to še zlasti na dosedanjih spoznanjih, kaj je bilo na tem občutljivem in pomembnem družbenem področju bolj in kaj manj učinkovito. To velja še zlasti za naše slovenske razmere, kjer se med vsemi storilci kaznivih dejanj delež povratnikov giblje okrog 30 %;¹³ na prestajanje kazni v kazenske poboljševalne zavode prihaja v povprečju več kot 50 % obsojencev,¹⁴ ki so še prej prestajali zsporno kazen. Očitno je bilo v njihovem prejšnjem obravnavanju med prestajanjem kazni in po prestani kazni nekaj narobe.¹⁵ Nenehno vračanje istih oseb v kazenske poboljševalne zavode lahko s stališča družbe in okolja pomeni sorazmerno ugodno preskrbo teh oseb vsaj med prestajanjem kazni, pomeni pa tudi vsaj začasno izločitev teh oseb iz družbe in zagotovitev, da je družba varna pred njihovimi ponovnimi kaznivimi dejanji.

¹³ Povratništvo v Sloveniji, s.1

¹⁴ Podatek je povzet po raziskavi: Izvrševanje kazni zspora v odprtih in polodprtih kazenskih poboljševalnih zavodih Slovenije.

¹⁵ American Prison Association opozarja, da si odpuščeni obsojenci pogosto poiščejo najcenejše stanovanje, kjer se zbira kriminalno podzemlje, kar prispeva k njihovemu hitremu povratku. Prerelease Treatment and After-Care ..., s.54 "Odpuščeni obsojenci, ki nimajo urejene nastanitve in postopajo po ulicah, srečujejo stare prijatelje iz zapora in skupaj se zlahka vrnejo na pot prestopništva". The After-Care and the Supervision of Discharged Prisoners, s.27.

Prehodni domovi za odpuščene obsojence

Vprašanje nastanitve odpuščenih obsojencev bi bilo najlažje rešiti z ustanavljanjem posebnih prehodnih domov za odpuščene obsojence. Ta zamisel je uresničena v številnih zahodno-evropskih državah. Čeprav gre za različne zavode, pa je za vse države značilno, da na ta način rešujejo problem majhnega števila obsojencev, ki resnično nimajo nikogar, da bi se lahko obrnili nanj in bi pri njem našli vsaj začasno zatočišče. Taki domovi običajno nudijo še zaposlitev v samem domu ali zunaj njega. Take oblika pomoči traja tako dolgo, dokler si odpuščeni obsojenec sam ali s pomočjo osebja doma ne najde boljše in trajnejše rešitve svoje nastanitve.¹⁶

Slovenski raziskovalci, ki so se pred leti¹⁷ ukvarjali z vprašanjem graditve prehodnih domov za odpuščene obsojence, so se zavzeli za take domove. Izkušnje iz SR Hrvatske pa so pokazale, da javnost zamisli o prehodnih domovih za odpuščene obsojence ni sprejela. Tudi sami obsojenci na prostosti niso želeli še naprej nositi pečata, da so delinkventi, ki so prestajali zaporno kazen. Želja obsojencev je, da bi se po prestani kazni čimprej znebili žiga, ki ga zpuščata obsodba in prestajanje kazni zapora.¹⁸

¹⁶ Na Danskem ima zasebno dobrodelno društvo dva taka doma za odpuščene obsojence. V teh domovih lahko ostanejo obsojenci neomejeno dolgo. V Buenos Airesu pa lahko ostanejo obsojenci v domu katoliškega društva največ en teden. Pre-release Treatment and After-Care, s.53.

¹⁷ Organizacija prehodnih domov za odpuščene osebe, s.104

¹⁸ Krste, Formiranje centra za prijem otpuštenih lica, s.109.

¹⁷ Prizerjevič Konstantinovič, Stalno osuđivana lica.

LITERATURA

1. AFTER-CARE and Supervision of Discharged Prisoners. London, Her Majesty's Stationery office 1958, 34 s.
2. BRAY, L.: Travail social et délinquance. Bruxelles, Institut de sociologie de l'Université, 1967, 382 s.
3. BRINC, F.: Organizacija, delovne metode in uspešnost pomoči odpuščenim obsojenim osebam. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, Ljubljana 27/1976/2, s. 91-97
4. DAVIES, M.: Social Work in the Environment. London. Her Majesty's Stationery office 1974, 151 s.
5. HERTEVENT, J.: Le service social des prisons. Melun, Imprimerie Administrative 1954, 17s.
6. INFORMACIJA o stanju postpenalne pomoči. Skupščina SR Slovenije, 5. 12. 1977, gradivo ESA 947.
7. IZVAJANJE programa postpenalne pomoči. Občan, Ljubljana št. 24/1979, s.8-10
8. KONSTANTINOVIĆ, S.: Stalno osudjivana lica. Jugoslovenska revija za kriminologijo i krivično pravo, Beograd 14/1977/4, s.111-125
9. IZVRŠEVANJE kazni odvzema prostosti v odprtih in polodprtih kazenskih poboljševalnih zavodih v SR Sloveniji. Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani, Raziskava v delu.

10. KRSTE, I.: Formiranje centra za prijem otpuštenih lica. Drugo savezno svetovanje o prevaspitanju osudjenih lica u kazeno popravnim domovima Jugoslavije. Beograd, Savezni sekretarijat za unutrašnje poslove 1968, s. 109 - 113.

11. MINIMALNA pravila o postopanju z zaporniki. 42 str.

12. ORGANIZACIJA prehodnih domov za odpuščene osebe. Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana, 1966. Raziskava št. 23, 333 s.

13. POROČILO o delu Predsedstva SR Slovenije v obdobju od marca 1977 do maja 1978. Poročevalec Skupščine SR Slovenije in Skupščine SFR Jugoslavije za delegacije in delegate, št. 11/1978, s.11

14. PREDLOGI in priporočila Sekcije o aktualnih vprašanih podružbljanja prestajanja kazni, resocializacije in pomoči osebam po prestani kazni. Republiška konferenca SZDL, Predsedstvo, 29, 6. 1979, 5 s.

15. POVRATNIŠTVO v Sloveniji. I. del. Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana 1981. Raziskava št. 57, 128 s.

16. PRE-RELEASE Treatment and After Care as well as Assistance to Defendants of Prisoners. New York, United Department of Economic and Social Affairs 1960, 79 s.

17. PRISONS and Borstals. London, Her Majesty's Stationery Office 1960, 94 s.

PREDZAKONSKO SVETOVANJE V OBČINI KRANJ

Predzakonsko svetovanje je pomembna novost naše slovenske družinske zakonodaje. Uvedli smo ga po vsej Sloveniji s 1.1. 1980. Vsebina predzakonskega svetovanja predstavlja svetovanje bodočim zakoncem o zakonskem in družinskem življenju. Zakon in življenje v družini sta obravnavana s sociološkega, socialnega, pravnega, medicinskega in psihološkega vidika. To vsebino podajajo za to strokovno usposobljeni svetovalci: sociolog, socialni delavec, pravnik, zdravnik in psiholog.

Izhodišča in namen predzakonskega svetovanja:

Prepričanje, da odraslega človeka ni potrebno več učiti in vzgajati je že dolgo zastarelo in preživeto. Danes je za uspešno zakonsko in družinsko življenje potrebno tudi znanje, ki lahko koristi, če si človek z njim oblikuje ustrezna stališča in sprejema nove vrednote. Zakonska zveza in družina sta danes veliko bolj odvisni od čustvenih vezi kot pa od tradicionalnih norm, ki so nekdanj predstavljele zaščito tega odnosa. Družine so postale manjše, povečala se je osebna odgovornost vsakega družinskega člana. Uspešnost v drugih družbenih vlogah pa ne zagotavlja tudi uspešnosti v zakonski zvezi. Z nenehnim razvojem družbe dobiva tudi pojem zakonske zveze in družine drugačno vsebino. Kljub temu, da je zakonska zveza še vedno temeljna celica naše družbe, se je tako v miselnosti ljudi na sploh kot tudi v zakonodaji naše države marsikaj spremenilo.

Hiter razvoj industrije in nagla rast števila prebivalstva v mestih, industrijskih naseljih in s tem preseljevanje vaškega prebivalstva v mesto, nove vrednote in norme, stanovanjski problemi, pogojujejo večje število razvez in deviantnih oblik vedenja v naših družinah. Ta pojav je v procesu sprememb družbenih in družinskih odnosov neizbežen in spremlja vsako družbo

in sistem.

Prav te ugotovitve o spremembah odnosov v družini in med spoloma ter počasno prilagajanje ljudi na spremenjene odnose v družbi so narekovali uvedbo predzakonskega svetovanja. Izhodišča, ki so pogojevala sprejem zakona, so temeljila na raziskavah o družini z vseh vidikov.

O tem, kakšno naj bo svetovanje in kako ga oblikovati, pa so obstajala le teoretična izhodišča. Zato je bil začetek svetovanja dokaj težak in negotov. Svetovalci smo se od vsega začetka zavedali, da se spuščamo na intima področja človekovega življenja, ki so bila do sedaj največkrat stvar posameznika in njegovih spoznanj.

Namen predzakonskega svetovanja je posredovati bodočim zakoncem določena spoznanja o skupnem življenju ženske in moškega, o značilnostih zakonskega in družinskega življenja, da bi mladim perom pomagali uresničiti želje, da si ustvarijo ubrano skupnost in da svojim otrokom omogočijo zdravo otroštvo.

Da bi ugotovili in preverili uspešnosti in pomanjkljivosti pri izvajanju predzakonskega svetovanja, smo se odločili izdelati anklizo, s katero smo želeli ugotoviti pričakovanja, želje in potrebe bodočih zakoncev ter temu prilagoditi program, vsebino in metode dela svetovalcev. V anklizi nas je zanimalo, s kakšnimi pričakovanji so udeleženci prišli na predzakonsko svetovanje, kako velika skupina bi bila po njihovem mnenju najbolj ustrezna, kaj menijo o obsegu vsebine predzakonskega svetovanja. V drugem delu vprašalnika pa smo udeležence vprašali, o katerih temah in posameznih vidikih bi želeli več slišati. V nadaljevanju vprašalnika nas je zanimalo, kdaj bi morali biti seznanjeni z odnosi med ljudmi in zakoncem. Poleg tega pa smo želeli vedeti, kaj menijo o

potrebnosti zakonske svetovalnice.

Kakšna so pričakovanja in predlogi mladih?

Po metodi slučajnega vzorca smo za analizo stanja na tem področju izbrali 100 parov. Pri ugotavljanju pričakovanj je 71 % udeležencev povedalo, da pričakuje nekaj novega in koristnega, 36 % udeležencev je smatralo, da ne more pričakovati nič novega in posebnega, 3 % udeležencev pa je menilo, da je to izguba časa, 1 % udeležencev pa je bil ogorčen nad zakonsko obveznostjo svetovanja. Večina udeležencev se je za svetovanje odločila v majhnih skupinah do 7 parov.

Na vprašanja o vsebini in obsegu svetovanja smo ugotovili, da je 65 % bodočih zakoncev zadovoljnih z obsegom, 31 % jih je menilo, da je vsebina premalo obširna in le 3 %, da je preobširna. Ko smo ugotavljali izobrazbeno strukturo tistih, ki so želeli obširnejšo vsebino, smo ugotovili, da gre za svetovance z višjo izobrazbeno strukturo. Na vprašanje, o katerih vidikih predzakonskega svetovanja bi želeli več slišati, smo izvedeli, da več kot polovico udeležencev zanimajo teme iz pedagoškega in psihološkega področja, to je o vzgoji otrok in medsebojnih odnosih med spoloma ter o socialnem in medicinskem vidiku zakonske zveze.

Na vprašanje, kakšno mnenje imajo o predzakonskem svetovanju po opravljenem svetovanju, smo dobili vzpodbudne odgovore. Polovica udeležencev je menila, da jih je svetovanje obogatilo z novimi spoznanji, druga polovica, pa da sicer niso izvedeli nič bistveno novega, vendar jim je bilo prijetno poslušati. Na vprašanje, kdaj bi po mnenju udeležencev morali biti seznanjeni o odnosih med ljudmi in zakoncem, jih je največ odgovorilo, da bi moralo svetovanje potekati nepretrgoma od družine, prek šole do svetovanja pred sklenitvijo zakonske zveze.

Z analizo smo skušali dobiti tudi mnenje udeležencev svetovanja glede potrebe po zakonski svetovalnici v naši občini.

Večina, in sicer 99 % udeležencev predzakonskega svetovanja, smatra, da bi bila zakonska svetovalnica nujno potrebna. Rezultati analize so nam bili vodilo pri oblikovanju nastalih vsebin, metod in oblik dela z odraslimi na tem področju. Da bi presegli okvir obveznega predzakonskega svetovanja, smo se odločili za novo obliko širšega svetovanja.

Program širšega predzakonskega svetovanja

Pri izvajanju socialno verstvenih dejavnosti z vidika širše preprečitve socialno verstvenih problemov, smo se na Centru za socialno delo Kranj na osnovi rezultatov analize o predzakonskem svetovanju v Kranju, dvoletnih izkušnjah svetovalcev in strokovnih izhodišč za program širšega predzakonskega svetovanja, ki smo ga poimenovali humanizacija odnosov med spoloma. Sam program in njegovo izvajanje je obravnavala in podprla tudi skupščina SIS socialnega skrbstva v naši občini. Vzgojni smotri širšega svetovanja so izpeljani iz splošnih družbenih ciljev našega sistema, družbenih vrednot, celotne ideologije samoupravne socialistične družbe, njenega dosedanjega in prihodnjega družbenega razvoja. Nanašajo pa se na razvijanje in spreminjanje odnosov med zakoncem in člani družine. Osnovni namen širšega svetovanja s prilagojeno vsebino predzakonskega svetovanja je sistematično seznaniti in pripraviti ljudi za družbeno vlogo, ki naj bi jo v zakonu družini opravljali po sklenitvi zakonske zveze. Ker smo pri programih širšega svetovanja upoštevali specifične značilnosti vsake od teh skupin, se vsebina širšega svetovanja vnaša v šole, delovne organizacije in krajevne skupnosti. To v bistvu pomeni različno stopnjo osebnotne in izobrazbene ravni. Širše svetovanje se opravlja v obliki predavanja in pogovorov, občasno se uporablja tudi metoda dela s tekstom. Program širšega svetovanja opravljamo vsi svetovalci svetovalne skupine

in sicer: zdravnik, socialni delavec, pravnik, sociolog, psiholog.

Freden smo pričeli izvajati širše svetovanje po šolah, delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih, smo o tem predhodno seznanili zavod za šolstvo ter ravnatelje osnovnih in srednjih šol. Pred nami pa je naloga, da se o vsebini programa pogovarjamo tudi v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Program omenjenega širšega svetovanja je bil izveden že v vseh osnovnih šolah, kjer je bil tudi izredno dobro sprejet, zato ga bomo obdržali kot stalno obliko dela z osmošolci. Kot zanimivost naj navedem nekaj značilnih ugotovitev iz izvajanja omenjenega dela. Prvi del svetovanja teče po šolah po metodi predavanja. Na predlog svetovalca učenci med samim predavanjem pripravijo anonimna vprašanja iz posredovane vsebine. Zato je drugi del narevan na metodo diskusije, pri kateri svetovalac odgovarja na vprašanja. Iz teh vprašanj je razvidno, da imajo mladi vrsto nejasnih predstav o pomembnih vprašanjih svojega razvoja, kar kaže na pomankljivost izobraževalnih programov v smeri vsestranskega razvoja človekove osebnosti. Veliko zanimanja so mladi pokazali za naslednje vsebine širšega svetovanja: medsebojni odnosi med spoloma, spolno življenje mladih, vzorci in vloge vedenja v družini itd.. Od mladih smo dobili pobudo, da bi se bilo potrebno o teh temah pogovarjati tudi z njihovimi starši.

Prikazane oblike širšega svetovanja in njihovo nadaljnje uveljavljanje zlasti v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah, že presegajo obvezne okvire zakonske regulative, ki v socialistični republiki Sloveniji predpisuje obveznost obiske predzakonskega svetovanja. Glede na dober odziv mladih in naše dvoletne pozitivne izkušnje menim, da bodo te vsebine, gledane dolgoročno, postale sestavni del človekove potrebe.

Torej se je tudi samoupravnega vedenja v odnosih med spolo-
ma potrebno stalno učiti, saj je za uspešno zakonsko in
družinsko življenje potrebno tudi določeno znanje.

DORIS ERZAR

Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli
na Hrvaškem.
Podan je kodex poklicne etike socialnih delavcev, ki so ga na
osnovi statuta zveze društva socialnih delavcev Hrvaške in
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli

Šestdeset let je bilo potrebno, da se je razvila etika socialnih delavcev.
Kodexa profesionalne etike socialnih delavcev Hrvaške.
Šestdeset let je bilo potrebno, da se je razvila etika socialnih delavcev
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli

socialnih delavcev (1961).
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli
na Hrvaškem.
Podan je kodex poklicne etike socialnih delavcev, ki so ga na
osnovi statuta zveze društva socialnih delavcev Hrvaške in
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli

socialnih delavcev (1961).
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli
na Hrvaškem.
Podan je kodex poklicne etike socialnih delavcev, ki so ga na
osnovi statuta zveze društva socialnih delavcev Hrvaške in
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli

IZ DOMAČIH STROKOVNIH REVIJ

Radonjić Slavoљjub: Rano iskustvo - mit ili činjenica.

Psihologija 14 1981 št. 3 str. 67 - 90.

Članek je sestavljen iz dveh delov: v prvem avtor prikaže nekatere novejšje študije o vplivu negativnih izkušenj v zgodnjem otroštvu, v drugem pa razpravlja o teoretičnem pomenu prikazanih študij. Avtor članka v glavnem povzema študije iz knjige avtorjev Clarke & Clarke: Early experience: myth and evidence, 1976. V tej publikaciji sta angleška psihologa prikazala najpomembnejše sodobne študije, ki osvetlijo problem vpliva negativnih doživetij v zgodnjem otroštvu v drugačni luči: zanikajo klasično hipotezo o trajnem, nenadomestljivem in neizbrisnem dejstvu negativnih izkušenj v zgodnjem otroštvu. Vse študije so po vsebini razdeljene v tri posebne dele. V prvem so študije o izoliranih otrocih v zgodnjem otroštvu - to so študije otrok, ki so rastle v skrajno neugodnih socialnih okoljih (otroci nemih mater, otroci izredno surovih staršev itd.). V drugem delu so izbrane študije, ki sledijo razvoju otrok, ki so živeli v neugodnih razmerah, bodisi v svoji družini ali v raznih socialnih ustanovah (sirotišnicah, ustanovah za najdenčke itd.). V ta sklop sodijo tudi študije o vplivu krajše ali daljše hospitalizacije otrok ter študije o posvojitvah otrok. V tretjem delu pa sta avtorja vključila študije, ki govorijo o planiranih dejstvih, katerih cilj je preprečiti zaostalost otrok tam, kjer to lahko pričakujemo (npr. v nižjih socialnih slojih zapadnih družb, itd.).

Kodeks profesionalne etike socialnih radnika Hrvatske.

Socijalni rad 21 1981 št. 112 str. 57 - 60.

Podan je kodeks poklicne etike socialnih delavcev, ki so ga na osnovi statuta zveze društev socialnih delavcev Hrvatske in Kodeksa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli na Hrvatskem.

Kodeks je osnovan na temeljnih vrednotah socialnega dela kot poklica. Iz teh vrednot izhajajo etične norme delovanja socialnih delavcev. Opredeljuje osnovne norme delovanja socialnega delavca v družbi, oblike obnašanja do uporabnikov uslug, do organizacije, v kateri socialni delavec dela ter obveznosti in odgovornosti do poklica. Kodeks služi poklicu socialnega delavca kot temelj za vrednotenje etičnih dilem in vprašanj, še posebej takrat, ko obstaja upravičen sum, da delovanje socialnega delavca ni v skladu s standardi etičnega obnašanja v profesionalnih odnosih do oseb s katerimi dela, s sodelavci ter drugimi poklici in posamezniki.

CELAREC Vida: Muzikoterapija.

Zdravstveni obzornik 15 1981 št. 4/5 str. 288 - 292.

Prikazana je analiza dela muzikoterapevta pri zdravljenju alkoholikov v Centru za zdravljenje alkoholizma na Škofljici. Delo muzikoterapije pri zdravljenju alkoholikov temelji na ugotovitvi, da so napetost, sprostitiv in zadovoljstvo bistveni deli glasbenega doživljanja. Bolniki pri urah muzikoterapije spoznavajo svoj čustveni svet, počutijo se varne zato laže in hitreje izražajo svoje občutke kot pri drugih terapevtskih urah. Terapevtske metode, ki so odvisne od izbire skladbe in dinamike skupine, temeljijo na terapevtovem poznavanju psihologije glasbe in psihoterapevtovega dela s skupino.

KOS Anica & Bernard STRITIH: Možnost dela z mladimi v širšem družbenem okolju.

Otrok in družina 30 1981 št. 8 str. 36 - 37.

V uvodnem delu sestavka avtorja podata analizo nekaterih pomembnih premikov v konceptih in praksi dejavnosti, ki se ukvarjajo s preprečevanjem ali odpravljanjem psihosocialnih motenj otrok in mladostnikov. Razvoj strok za varstvo duševnega

zdravja, raziskave, naraščajoč družbeni pomen psihosoci-
alnih motenj ter značilnosti družbenega in ekonomskega
razvoja so privedli do orientacije, ki jo imenujejo skup-
nostno delo. Osnovni koncept tega dela je obravnavanje
problemov posameznika v okviru in sklopu zanj pomembnega
socialnega okolja. Predmet te obravnave je torej socialna
skupina, institucija ali celotno družbeno okolje. Pri tem
delu pa je zlasti pomembno aktiviranje širšega socialnega
okolja, da bi pomagalo ogroženemu posamezniku in ogroženim
skupinam ter hkrati ustvarjalo ugodnejše pogoje psihosoci-
alnega razvoja otrok in mladostnikov nasploh. Ena zelo raz-
širjenih in uveljavljenih oblik skupnostnega dela je nepo-
klicno prostovoljno delo. Takšna oblika dela omogoča nuden-
je pomoči večjemu številu otrok in mladostnikov in nudenje
pomoči mnogim, ki ne morejo ali ne želijo biti obravnavani
v strokovnih ustanovah. V drugem delu sestavka pa avtorja
podata nekatere modele preventivnega in socialno terapevt-
skega prostovoljnega dela z otroki in mladostniki: delo z
otroki na igrišču, ki ga izvajajo študentje Višje šole za
socialne delavce v krajevni skupnosti Urške Zatlerjeve v
Ljubljani; delo v taborniški organizaciji Črni mrav v obči-
ni Ljubljana-Moste; pomoč učencem z učnimi težavami v okvi-
ru šol ter prostovoljno delo v Svetovalnem centru v Ljublja-
ni.

ULE Mirjana: Mogučnosti i dileme predbračnih savjetovališta.
Žena 39 1981 št. 4 str. 32 - 36

Avtorica članka podaja svoje lastne izkušnje in dileme pri
predzakonskem svetovanju. Ugotavlja, da kljub izrednemu na-
predku naše družbe na različnih področjih, še posebno v gos-
podarstvu in politiki, družina še vedno mukoma in počasi sle-
di temu napredku. Današnja družina se še vedno oklepa tradi-
cionalnih vrednot, zato je tudi razumevanje naših ljudi o

Podan je kodeks poklicne etike socialnih delavcev, ki so ga na
osnovi statuta zveze društev socialnih delavcev Hrvatske in
Kodexa poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije sprejeli
na Hrvatskem.

njihovi vlogi v družini zelo podobno tradicionalnim (patriarhalnim) predstavam o vlogi moža, žene in otrok v družini. Nismo še dosegli zaželjenega napredka pri vsebini enakopravnosti med spoloma. Na vseh odgovornih in pomembnih delovnih mestih so še vedno pretežno moški. Ženske so na takšnih položajih le zaradi "strukture" in ne zaradi njihove resnične kvalifikacije in sposobnosti. Zato avtorica meni, da bi morali biti glavni cilji predzakonskega svetovanja, prebuditi v bodočih zakonskih parih zavest o družbeni odgovornosti za življenje v zakonu in družini. Morali bi se zavedati, da napredek v kvaliteti njihovih medosebnih odnosov v okviru družine, pri vzgoji otrok itd. ni le pot k njihovi osebni sreči, temveč je neposreden in bistven del družbenega napredka in družbenih sprememb, zato so ravno člani družine, še posebno starši, odgovorni tudi pred družbo za svoje odnose v družini.

IZ TUJIH STROKOVNIH REVIJ

STOLLAK, Gary, E.: Variations and extensions of filial therapy.

Family Process 20 1981 No 3 s. 305 - 310.

V zadnjih petnajstih letih se strokovnjaki, ki se ukvarjajo z neprilagodljivim vedenjem otrok (napadalnost, neubogljivost, sovražnost, slaba koncentracija, učne težave itd.) vse bolj zavedajo dejstva, da so lahko le starši sami najboljši terapevti svojim otrokom (v starosti od 3 do 10 let). Potem, ko avtor poda nekatere izkušnje drugih strokovnjakov (Guerney, Axline, Moustakos), opiše, kako se starši učijo vlog igralnih terapevtov. Glavni cilj tega dela je naučiti starše in otroke, kako bolj srečno in zadovoljno živeti skupaj. Ure igralnih terapij, ki so na kliniki ob točno določenem času, so oblikovane na sledeč način: starši najprej dobe navodila, kako igralne ure potekajo, nato se oče ali mati sama igrata z otrokom v igralni sobi, medtem ko terapevti snemajo pogovor, po končani igri pa se terapevti pogovarjajo s starši o njihovih občutkih ali problemih, medtem ko se otrok igra z drugimi terapevti. Izkušnje so pokazale, da se starši pri igri z otroki ne le naučijo živeti bolj spontano in sproščeno s svojimi lastnimi otroki, temveč ob igri tudi spoznajo, da način interakcije z otrokom v igralni sobi (ali doma), odraža njihove lastne osebne in zakonske konflikte.

KARGER, Howard J.: Burnout as alienation. Social Service Review 55 1981 št. 2 str. 270 - 283.

Izraz "burnout" (besede še ne najdemo v splošnih angleških slovarjih), lahko definiramo kot sindrom fizične in čustvene izčrpanosti, ki je povezan z razvojem negativne zaznave o sebi, negativnim odnosom do dela in izgubo zanimanja in čustev do strank. V uvodnem delu članka avtor pred-

stavlja mnenja različnih avtorjev o tem problemu in ugotavlja, da vsa ta literatura podaja le opise tega stanja, zato v njej še ne moremo iskati teoretičnih izhodišč. Na tej osnovi še ne moremo analizirati vzrokov "poklicne izčrpanosti", predvideti njene pogostnosti ali intenzitete ali primerno razlagati ali kategorizirati ta problem. Sledi razprava o podobnostih med poklicno izčrpanostjo in odtujitvijo v proizvodnji, predvsem na osnovi Marxove teorije odtujitve. Ta del razprave avtor zaključuje z mislijo, da izraz poklicna izčrpanost navadno sicer uporabljamo za označitev določenega stanja v poklicih pomoči človeku, vendar izhaja iz tradicionalnih pojmovanj odtujitve od dela. Vzroke poklicne izčrpanosti v socialnem delu pa avtor vidi v nasprotju med pričakovanji, ki jih daje poklicno usposabljanje socialnim delavcem, in dejanskimi izkušnjami v socialnem delu. Medtem ko poklicno usposabljanje nenehno poudarja samostojnost in neodvisnost, pa je dejanska praksa ravno nasprotna. Socialni delavci niso vključeni v politične in administrativne odločitve. Vse to pa jih navdaja z cinizmom, resignacijo in poudarja občutek odtujenosti.

WEBB David: Themes and continuities in radical and traditional social work. The British Journal of Social Work 11 1981 št. 2. str. 143 - 158.

Podana je razprava o tradicionalnih teorijah socialnega dela in njegovih radikalnih in marksističnih alternativah. Ob proučevanju načinov, kako ti dve teoretični usmeritvi obravnavata osrednje probleme socialnega dela - odnose med posameznikom in družbo - avtor ugotavlja, da je ravno toliko prekrivanj kot nasprotujočih si mnenj. Vzroke za to vidi avtor delno v skritem radikalizmu tradicionalnega pristopa, ki skuša razumeti učinke družbe na življenje posameznika in delo v

dejstvu, da je radikalizem vključen v prevladujoče načine mišljenja, ko mora odgovoriti na ista vprašanja kot tradicionalno socialno delo. Avtor iz tega sklepa, da si mora marksistično usmerjeno socialno delo utirati pot med obema strujama, čeprav ne smemo zanikati pomembnega prispevka radikalizma pri zagotavljanju bolj zadovoljivih odgovorov na osrednje probleme socialnega dela.

MINK Abraham: Social work with the aged: principles of practice.

Social Work 26 1981 št. 1 str. 61 - 68.

Avtor izhaja iz ugotovitve, da se socialno delo z ostarelimi razlikuje od socialnega dela na drugih področjih, ker se socialni delavci pri delu z ostarelimi srečujejo s situacijami, s katerimi se bodo morali tudi sami neizogibno soočiti. Glavne naloge socialnega dela z ostarelimi so po avtorjevem mišljenju naslednje: povečati socialno delovanje ostarelega s pomočjo poudarjanja nadaljevanja preteklih vlog in razvijanjem nadomestnih in kompenzacijskih vlog, preprečevati depresivno osamljenost in zapiranje vase s tem, da omogočamo srečanja ostarelih s podobnimi izkušnjami; ostareli morajo ohraniti nadzor nad svojim lastnim življenjem ob delovanju raznih klubov samopomoči, domov in zavodov; omogočiti ostarelim opravljanje vsakodnevnih opravil z različnimi službami na domu ostarelih; poudarjati nujnost vzajemne pomoči med generacijami; zagotoviti takšne službe in sredstva, ki bodo zajele vse ostarele in ki bodo zanje sprejemljive. Avtor zaključuje z mislijo, da bi neprizadevanje oz. zanikanje pravega mesta ostarelim v družbi globoko oškodovalo moralno kvaliteto življenja vseh v družbi.

WEISNER Stanley & Michael SILVER: Community work and sociallearning theory.

Social Work 26 1981 št. 2 str. 146 - 150.

Delo socialnih delavcev, ki delajo na področju organizacije skupnosti, temelji na različnih teoretičnih znanjih družboslovnih znanosti, predvsem pa vključuje organizacijsko dinamiko, uporabo politične in ekonomske moči ter pomen konflikta pri socialnih spremembah. Vendar so, po mnenju avtorjev, do sedaj le redki sistematično proučevali pomembnost teorije socialnega učenja v odnosu na skupnostno socialno delo. V članku avtorja podata prikaz dveh različnih primerov spreminjanja vedenja v socialni akciji in uporabo vedenjskih ciljev kot kriterijev za vrednotenje razultatov posegov v skupnosti. Predlagane so tudi nekatere druge oblike uporabe teorij socialnega učenja v skupnosti. Cilj tega članka pa je vzpodbuditi socialne delavce, ki delajo na področju organizacije skupnosti, da ponovno ovrednotijo svoje delo v odnosu na te in nekatere druge principe socialnega učenja pri svojem delu v skupnosti.

ACKLAND John W.: Institutional reactions to absconding. The British Journal of Social Work 11 1981 št. 2 str. 171-182.

V članku avtor podaja rezultate študije, ki je primerjala analize vzrokov pobegov v nekem prevzgjališču v Angliji, v obeh osebja in deklet ter pomen, ki so ga pripisovali uradnemu postopku pri obravnavanju begavcev ob vrnitvi v dom. Čeprav je bilo osebje dokaj kritično do metod, ki jih uporabljajo ob vrnitvi deklet v dom, so npr. vseeno zagovarjali osamitev deklet ob vrnitvi. Za dekleta pa pomeni osamitev le kazenski ukrep, ki so ga občutile kot nepravilnega in krutega. V njem niso videle nobene terapevtske vrednote; za nekatere pa je osamitev pomenila celo preda in

olajšanje pred stalnim nadzorom osebja in drugih oseb, Glede vzrokov za pobeg pa je bilo mnenje osebja in deklet dokaj enotno: za oboje je pobeg pomenil nekakšen način reševanja problemov. Seveda pa so dekleta med glavnimi vzroki pobegov navajala prestrog režim v Westburyju, ki je povsem nepotreben, in reakcije osebja ob vrnitvi. Po objavi rezultatov te raziskave deklet niso več zaklepali v samice in so se lahko nekaznovane vrnile v "normalno" življenje zavoda. Čeprav avtor študije ni prepričan, da so ravno ti rezultati raziskave povzročili spremembo režima v domu, so najbrž vsekakor vplivali na odločitev osebja.

STVARNO KAZALO 1972 - 1981^x

Socialno varstvo

CIGALE Marije: XVI. internacionalna konferenca o socialnem varstvu "Razvoj socialne politike v pogojih hitrih sprememb - vloga socialnega varstva" - Haag, Nizozemska, 13 - 19. avgust 1972. - št. 3 - 4 str. 37 - 47

BREJC Tone & Franci BRINC: Dialog ob zščetku leta. - 1973 št. 5 - 6 str. 3 - 17

B./rejc/, T./one/: Socialno varstvo ali socialno skrbstvo - to je zdaj (še vedno) vprašanje. - 1974 št. 1 - 2 str. 93 - 99

DOLENC Franc: Razvoj socialnega varstva v občini Kranj v zadnjih letih. - 1976 št. 1 - 2 str. 38 - 59

Vestnikov intervju. - 1979 št. 1 - 2 str. 3 - 9

(na vprašanja so odgovarjali: Zora Tomič, Jože Globačnik, Vida Rudolf, Els Zupančič)

M./esec/, B./lal/: Drugi seminar pri raziskovanju v socialnem delu na Višji šoli za socialne delavce. - št. 3 - 4 str. 10 - 17

^x Stvarno in imensko kazalo 1972 - 1981 je sestavila vodja knjižnice VŠSD prof. Lidija KUNIČ.

objavljanje pred stalnim nadzorom osebja in drugih oseb,
Glada varčkov in pobog pa je bilo manjše osebja in de-
klat dokl. št. 1991 - 55 Socialno skrbstvo

CIGALE Marija: Besede ob programu Skupnosti socialnega skrb-
stva za leto 1975. - 1974 št. 5 - 6 str. 7 - 9

BOŠTJANČIČ Dolfke & Marija CIGALE: Samoupravne interesne skup-
nosti na področju socialnega skrbstva in so-
cialnega varstva. - 1976 št. 1 - 2 str. 5 - 11

VIDMAR Ludvik: Nova kazenska zakonodaja in temu ustrezne ne-
katere naloge organov socialnega skrbstva. -
1977 št. 1 - 2 str. 20 - 27

Vestnikov razgovor "Naloge, mesto in vloga psihologa v stro-
kovni službi za izvajanje socialno-varstvenih
ukrepov v občinah. - 1977 št. 1 - 2 str. 65 - 72
Priredila Marija Cigale.

SKABERNE Bronislev: Prva otroška vas v Jugoslaviji. - 1977
št. 5 - 6 str. 115 - 120

(Revija za kriminalistiko in kriminologijo,
št. 4/1976)

(STEPANČIČ Tatjana: Nekaj misli o poklicni vlogi strokovnega
delavca v socialnem skrbstvu. - 1981 št. 1
str. 74 - 77

Teorije socialnega dela

M./esec/, B./lež/: Posvetovanje o teoriji socialnega dela.
- 1972 št. 1 - 2 str. 100 - 101

Metoda socialnega dela s skupino

KAVČIČ Vojko: Skupinska analična psihoterapija in nekatere druge oblike skupinskega dela. - 1980 št. 1 - 2 str. 22 - 34

NOVAK Fanči: Skupinsko delo z rehabilitanti. (Priprava, začetek in razvoj skupine). - 1980 št. 1 - 2 str. 35 - 47

Raziskovanje v socialnem delu

M./esec/, B./laž/: Seminar o raziskovanju v socialnem delu. - 1972 št. 1 - 2 str. 98

M./esec/, B./laž/: Raziskovanje v socialnem delu - nov predmet na VŠSD.- 1972 št. 1 - 2 str. 107 - 109

MESEC Blaž: Kdaj je raziskava potrebna? - 1972 št. 3-4 str. 3 - 11

MESEC Blaž: Nekaj napak pri izvajanju operativne analize. - 1973 št. 1 - 2 str. 14 - 20

M./esec/, B./laž/: Drugi seminar o raziskovanju v socialnem delu na Višji šoli za socialne delavce. - 1973 št. 1 - 2 str. 54 - 55

MESEC Blaž: Vloge socialnega delavca pri raziskovalni dejavnosti Implikacije za izobraževanje. - 1974 št. 5 - 6 str. 10 - 17

M./esec:, B./laž:: Program dejavnosti Evropskega centra za izobraževanje in raziskovanje na področju socialnega varstva na Dunaju. - 1980 št. 1 - 2 str. 50 - 51

Etični problemi socialnega dela

BRINC Franci: Človek in njegova odgovornost. - 1974 št. 3 - 4 str. 18 - 25

Prostovoljno socialno delo

Okrogla miza Vestnika. Prostovoljno preventivno in socialno terapevtsko delo z otroci. - 1976 št. 3 - 4 str. 8 - 29

(Priredila Marija Cigale.)

KOS - MIKUŠ Anica & Dušica POGAČNIK: Informiranje pri neprofesionalnem prostovoljnem delu. - 1979 št. 1 - 2 str. 28 - 48

MESEC Blež & Bernard STRITIH: Družbena razslojenost in sodelovanje otrok in staršev v organizaciji prostega časa. - 1981 št. 1 str. 4 - 35

Socialne službe

Fosvetovanje s predstavniki socialnih služb dne 24.3.1972 na temo socialne diferenciacije. - 1972 št. 1 - 2 str. 4 - 77

ZUPANČIČ Ela: O skupnostih občinskih služb socialnega varstva SR Slovenije. - 1972 št. 1 - 2 str. 82 - 88

Mnenjsa. - 1972 št. 1 - 2 str. 89 - 97.

(O komuniciranju med republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo in občinskimi socialnimi službami.)

MILOŠEVIČ Vids & Desa OREL & Pavla TANJŠEK, Franci BRINC & Tone BREJC: Vloga socialne službe pri preprečevanju negativnih pojavov med otroci in mladino. - 1972 št. 5 - 6 str. 22 - 31

BRINC Franci: Mednarodna socialna služba - ne pozna meja. - 1972 št. 5 - 6 str. 59 - 61

BRINC Franci: Služba socialnega varstva in osnovna vprašanja v zvezi z odpravljanjem in preprečevanjem kriminalitete. - 1972 št. 5 - 6 str. 66 - 69

Zaključki s posvetovanja "Služba socialnega varstva in osnovna vprašanja v zvezi z odpravljanjem in preprečevanjem kriminalitete. - 1972 št. 5 - 6 str. 70 - 74

(prevod iz srbohrvaščine Franci Brinc)

B./rejc/, T./one/: Akcijski program službe socialnega varstva za odpravljanje socialnih razlik. - 1973 št. 1 - 2 str. 49 - 53

BREJC Tone: Nekaj misli za vzpodbudo kritične zavesti pri administratorjih socialne službe. - 1973 št. 3 - 4 str. 5 - 14

DOLAR, Znana: Organiziranost občinskih socialnih služb v Sloveniji. - 1974 št. 1 - 2 str. 51 - 66

JERE, Irena: Delo konference za socialno delo Kranj. - 1974 št. 5 - 6 str. 58 - 71

CIGALE, Marija: Študija o kadrih v službah socialnega varstva. - 1976 št. 5 - 6 str. 14 - 23

ZUPANČIČ, Ela: Razvoj občinskih socialnih služb v Sloveniji. - 1976 št. 1 - 2 str. 26 - 37

ŠMIDT, Ernest: Mladi v domu upokoјencev. - 1976 št. 3 - 4 str. 33 - 34

Centri za socialno delo

BRINC, Franci: Razmislek ob lo-letnici centrov za socialno delo v Sloveniji. - 1973 št. 3 - 4 str. 42 - 64

Socialno delo in splošni ljudski odpor

KROŠL, Nevenka: Vloga socialne dejavnosti pri uresničevanju koncepta splošnega ljudskega odpora. - 1973 št. 1 - 2 str. 27 - 40

Socialno delo v krajevni skupnosti

KROŠL, Nevenka: Socialno dejavnost v krajevni skupnosti. (Deklokrog in razmejitev v odnosu do Zavoda za socialno delo občine Ljubljana - Bežigred). - 1972 št. 5 - 6 str. 5 - 21

B./rinc/, F./ranci/: Na rob članka "Socialne dejavnost v krajevni skupnosti". - 1973 št. 1 - 2 str. 66-69

Socialno delo v psihiatriji

VIRANT - JAKLIČ, Mira: Nekaj misli o intervencijah socialnega delavca v delovnem okolju pacientov, ki se zdravijo zaradi nevrotičnih motenj. - 1972 št. 5 - 6 str. 38 - 44

V.(IRANT) M. (ira): Uspel podiplomski seminar socialnih delavcev v psihiatriji. - 1973 št. 3 - 4 str. 8 - 82

Socialno delo v šoli

MILOŠEVIČ, Vida: Nekaj vprašanj v zvezi z zbiranjem podatkov o otroku ob vstopu v šolo. - 1977 št. 1 - 2 str. 36 - 41

Socialno delo in prosti čas

M./esec/ B./laš/: Dosedanje delo pri usposabljanju mentorjev za delo z mladino v prostem času na Višji šoli za socialno delo. - 1976 št. 5 - 6 str. 57 - 59

MESEC Blaž & Bernard STRITH: Družbena razslojenost in sodelovanje otrok in staršev v organizaciji prostega časa. - 1981 št. 1 str. 4 - 35

Socialno delo in antropologije

KORBIN, Jill: Doprinos antropologije k proučevanju surovega ravnanja z otroci. - Prevod iz "La revue internationale de l'enfant", 1977 št. 35 str. 23 - 33. - 1979 št. 1 - 2 str. 49 - 58 (Iz francoščine prevedel Franci Brinc)

Socialna gerontologija

TANASKOVIČ - LAMUT, Milena: Seminar o načrtovanju varstva
za ostarele v občini. - 1972 št. 1 - 2 str.
78 - 82

PERAT, Janko: Socialna gerontologija. - 1972 št. 3 - 4 str.
12 - 19

PERAT, Janko: Brezdelje in tretje obdobje. - 1972 št. 5 - 6
str. 32 - 37

O(VSEENAR) Š(tefan): Stari so odšli prvič na morje. - 1972 št.
5 - 6 str. 84 - 86

PERAT, Janko: Tretje obdobje in mi. (Tokrat s pesimizmom).
- 1973 št. 1 - 2 str. 21 - 26

Izvajanje samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in oseb-
nih dohodkov na področju zavodskega socialne-
ga varstva. Poročilo za leto 1973. - 1974 št.
1 - 2 str. 9 - 16 str. + 3 tab.

BREJČ, Tone, Tatjana TRENTA: Aktualni razgovor: O varstvu
ostarelih. - 1974 št. 1 - 2 str. 3 - 8

Poprečne cene oskrbnega dne v socialnih zavodih na dan 31.3.
1974. - 1974 št. 1 - 2 str. 28 + 1 tab.

TRENTA, Tatjana: Prispevek k podobi zavodskega varstva sta-
rih ljudi v SRS. - 1974 št. 3 - 4 str. 26 - 32

B./rinc/, F./ranci/ Na rob članka "Socialna dejavnost v
krajevni skupnosti". - 1973 št. 1 - 2 str.
66-69

MESEC, Blež & Andreja KAVAR - VIDMAR & Vida MILOŠEVIČ & Pavla RAPOŠA TAJNŠEK: Življenjske razmere upoko-jencev, ki prejensajo dodatek za pomoč in postrežbo. Povzetek. - 1974 št. 5 - 6 str. 41 - 57

ŠMIDT, Ernest: Mladi v domu upokojencev. 1976 št. 3 - 4 str. 33 - 34

Družinska zakonodaja

CIGALE, Marija: K vprašanju 12 - ob rodbinski zakonodaji. - 1972 št. 3 - 4 str. 48 - 54

CIGALE, Marija: Ob pripravah na spremembo družinske zakonodaje. Kaj si lahko obetamo od nove zakonodaje o družini. - 1972 št. 5 - 6 str. 45 - 50

CIGALE, Marija: Socialna previčnost in omejitve dedovanja. - 1973 št. 3 - 4 str. 83 - 85

GASPARI, Milen: Nekatera pomembnejša vprašanja v zvezi z uveljavljanjem novega zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. - 1976 št. 3 - 4 str. 3 - 7

TOMIČ, Zora: Kako naj se strokovni delavci oborožijo za akcijo pri izvajanju novega zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. - 1976 št. 5 - 6 str. 3 - 13

ZUPANČIČ, Karel: Pravni položaj rejnika po slovenski družinski zakonodaji. - 1977 št. 3 - 4 str. 23 - 31
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)

M./Iloševič/, V./ida/: usposabljanje strokovnjakov za predzakonsko svetovanje. - 1976 št. 5 - 6 str. 64 - 65

POPOVIČ, Rosa: Konceptija zakonske in družinske posvetovalnice v Titogradu. - 1979 št. 1 - 2 str. 59 - 65 (Skrajšani prevod: M. Cigale)

Načrtovanje družine

G(AČEŠA) J (elena): O načrtovanju družine. - 1972 št. 5 - 6 str. 86 - 88

MILOŠEVIČ, Vida: Vloga socialnih delavcev na področju planiranja družine. - 1974 št. 1 - 2 str. 74 - 80

D.(OLAR) Z.(nana): Seminar za socialne delavce "Socialno delo in planiranje družine." - 1974 št. 1 - 2 str. 91 - 92

ČAČINOVIČ - VOGRINČIČ, Gabi: Nekateri psihološki aspekti planiranja družine. - 1974 št. 5 - 6 str. 33 - 40

M./esec/, B./laž/: Poljsko društvo za načrtovanje družine. - 1976 št. 5 - 6 str. 60 - 63.

Prerejeno po The Polish Society for Family Planning 1957 - 1972. Polish Medical Publishers, Warsaw 1973

Posvojitve

STOJŠIN, Teodor: Posvojitve otrok v SR Sloveniji in občini Ljubljana - Vič - Rudnik. - 1972 št. 3 - 4 str. 20 - 30

BRINC, Franc: Mednarodni problemi posvojitve. - 1977 št. 1 -
2 str. 28 - 35

ZUPANČIČ, Ela: Srečanje posvojiteljev na Vinici. - 1977 št.
1 - 2 str. 73 - 77

ZUPANČIČ, Ela: Drugo srečanje posvojiteljev. - 1979 št. 1 -
2 str. 66 - 67

Rejništvo

M./iloševič/, V./ida/ Posvetovanje o rejništvu. - 1976 št.
5 - 6 str. 65 - 66

Posvetovanje o rejništvu. Bled od 13. do 15.4.1977. - 1977
št. 3 - 4 str. 5 - 9

VENDRAMIN. Dragica: Rejništvo kot oblika zaščite socialno
ogroženih otrok pri nas od 1. 1926 - 1955. -
1977 št. 3 - 4 str. 10 - 15
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled
od 13. do 15.4.1977)

ZUPANČIČ, Ela: Razvoj rejništva v Sloveniji od leta 1955 da-
lje. - 1977 št. 3 - 4 str. 16 - 22
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled
od 13. do 15.4.1977)

ZUPANČIČ, Karel: Pravni položaj rejnika po slovenski dru-
žinski zakonodaji. - 1977 št. 3 - 4 str. 23
- 31 (Gradivo s posvetovanja o rejništvu -
Bled od 13. do 15.4.1977)

- MILOŠEVIČ, Vida: Vloga socialnega delavca pri izvajanju rejništva.-1977 št. 3 - 4 str. 32 - 38
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)
- POGAČNIK - TOLIČIČ, Slavica: Nekateri psihološki problemi socialne adaptacije majhnega otroka. - 1977 št. 3 - 4 str. 39 - 44
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)
- ČONČ, Marjan: Prevezgojni aspekt rejništva. - 1977 št. 3 - 4 str. 45 - 55
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)
- ŠFAT, Ans & Branko GARTNER & Slavka OMAN: Izbor, vodenje in izobraževanje rejnic. - 1977 št. 3 - 4 str. 56 - 62
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)
- KRUMPAK, Jelka s sodelavci: Rejništvo telesno in duševno prizadetih otrok v mariborski občini. - 1977 št. 3 - 4 str. 63 - 73
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)
- BREZNIK, Marija: Rejništvo slušno prizadetih otrok. - 1977 št. 3 - 4 str. 74 - 79
(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od 13. do 15.4.1977)

DRNOVŠEK, Andreja: Mati z otrokom v rejniški družini. - 1977

št. 3 - 4 str. 80 - 82

(Gradivo s posvetovanja o rejništvu - Bled od
13. do 15.4.1977)

Socialno delo in Kazensko pravo

VIDMAR, Ludvik: Nova kazenska zakonodaja in temu ustrezne ne-

katere naloge organov socialnega skrbstva. -

1977 št. 1 - 2 str. 20 - 27

ŠELIH, Alenka & Marjan ČONČ: Vloga in pomen socialnega dela v
kazenskem pravosodju proti mladoletnikom.

(Raziskovalno poročilo; nosilec raziskave dr.
Alenka Šelih). - 1981 št.2 - 3 str. 2 - 174

Mladinsko kazensko pravo

FRIEDL, Jože: Sodelovanje mladinskih sodnikov s strokovnjaki

različnih področij. - 1973 št. 5 - 6 str. 62 -
69

(Objavljeno tudi v Reviji za kriminalistiko in
kriminologijo 1973 št. 2)

BRINC, Franci: Redek primer izreka vzgojnega ukrepa mladolet-

nici zaradi kaznivega dejanja zanemarjanja mla-

doletnike po členu 196/I Kazenskega zakonika.
(Analiza dela skrbstvenega organs). - 1973 št.
5 - 6 str. 70 - 81

BRINC, Franci: Vloga klinične ekspertize v kazenskem postopku

proti mladoletnikom. - 1974 št. 1 - 2 str. 31 -
41

- BRINC, Franci: Vloga klinične ekspertize v kazenskem postopku proti mladoletnikom. - Nadaljevanje. - 1974 št. 3 - 4 str. 33 - 55.
- SKABERNE, Bronislav: Nekaj vprašanj glede Kazenskega postopka zoper mladoletnike. - 1977 št. 5 - 6 str. 23 - 30
(Pravnik, št. 11 - 12/1958)
- SKABERNE, Bronislav: Izvrševanje kazenskih sankcij za mladoletnike. - 1977 št. 5 - 6 str. 53 - 73
(Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 3 - 4/1967)
- SKABERNE, Bronislav: Pomembnost pravnega obravnavanja otrok in mladoletnikov, ki so bili žrtve kaznivih dejanj. - 1977 št. 5 - 6 str. 86 - 93
(Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 4/1969)
- SKABERNE, Bronislav: Mladinsko kazensko pravo v novem ustavnem sistemu. - 1977 št. 5 - 6 str. 105 - 114
(Pravnik, št. 4 - 6/1976)

Mladoletniško prestopništvo

- MILOŠEVIČ, Vida & Deso OREL & Pavla TANJŠEK & Franci BRINC & Tone EREJC: Vloga socialne službe pri preprečevanju negativnih pojavov med otroci in mladino. - 1972 št. 5 - 6 str. 22 - 31
- DROFENIK, Olga: Portoroško posvetovanje o preprečevanju negativnih pojavov med otroci in mladino. - 1972 št. 5 - 6 str. 75 - 79

BRINC, Franci: Obretnavanje vedenjsko in osebnostno motene mladine ter mladoletnih prestopnikov v Franciji. - 1973 št. 3 - 4 str. 65 - 76

BRINC, Franci: Obretnavanje vedenjsko in osebnostno motene mladine ter mladoletnih prestopnikov v Franciji (nadaljevanje iz prejšnje številke Vestnika). - 1973 št. 5 - 6 str. 36 - 50

OREL, Desanka: Značilnosti mladinskega prestopništva v občini Ljubljana - Center. - 1973 št. 5 - 6 str. 51 - 61
(Gradivo za objavo pripravil Franci Brinc)

BREZOVEC, Ciril: Metode dela z mladoletniki v disciplinskem centru. - 1974 št. 1 - 2 str. 42 - 50

CHAZAL, M.: Prostitucija mladoletnic in možnosti za njeno preprečevanje. (Reeducation, št. 222, 1972 str. 29 - 37). - 1974 št. 1 - 2 str. 88 - 90
(Povzetek: Franci Brinc)

BRINC, Franci: Igre na srečo med mladino. - 1974 št. 5 - 6 str. 18 - 32

WOLTERS, V.H.G.: Uporaba kontracepcijskih sredstev v prevzgoji mladoletnic. Povzetek členska iz revije Reeducation, št. 222, 1970 str. 37 - 41. 1974 št. 3 - 4 str. 63 - 65
(Povzetek pripravil Franci Brinc)

SKABERNE, Bronislav: Franc Milčinski, pionir slovenske mladinske kriminologije. - 1977 št. 5 - 6 str. 15 - 22
(Kriminalistična služba, št. 2/1958)

Reeducation, št. 247 - 248, 1972 št. 1 - 6a).

- 1974 št. 1 - 2 str. 81 - 87.

(Povzetek Franci Brinc)

- SKABERNE, Bronislav: Kriminaliteta in obravnavanje mlajših polnoletnih oseb v SR Sloveniji.- 1977 št. 5 - 6 str. 74 - 85
(Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 1 - 2/1968)
- SKABERNE, Bronislav: Združbe mladoletnih storilcev kaznivih dejanj. - 1977 št. 5 - 6 str. 35 - 43
(Bilten Republiškega sekretariata za pravosodno upravo, št. 2/1964)

Postpenalna pomoč

- BRINC, Franci: Postpenalna zaščita v teoriji in praksi službe socialnega varstva in pravosodnih organov. - 1972 št. 5 - 6 str. 81 - 84
- BRINC, Franci: Socialni delavci občinskih skupnosti socialnega skrbstva, ki obravnavajo odpuščene obsojence. - 1976 št. 3 - 4 str. 35 - 71
- BRINC, Franci: Odpuščeni obsojenci kot (stalne) stranke socialnega skrbstva. - 1977 št. 1 - 2 str. 42 - 64

Družbeno nadzorstvo

- PEČAR, Janez: Nadzor in rehabilitacija. - 1977 št. 1 - 2 str. 3 - 19
- PEČAR, Janez: Nadzorovalno in socialno delo. - 1979 št. 1 - 2 str. 10 - 27

Kriminologija

BRINC, Franci: Služba socialnega varstva in osnovna vprašanja v zvezi z odpravljanjem in preprečevanjem kriminalitete. - 1972 št. 5 - 6 str. 66 - 69

SKABERNE, Bronislav: Kriminalna prognoza. - 1977 št. 5 - 6 str. 44 - 52

(Revije za kriminalistiko in kriminologijo, št. 4/1964)

Delo z vedenjsko in osebnostno motenimi otroki in mladostniki

BRINC, Franci: Nekaj vprašanj v zvezi z delom strokovnih komisij za vedenjsko in osebnostno motene otroke in o postopku za napotitev teh otrok v vzgojne zavode. - 1972 št. 3 - 4 str. 55 - 64

BRINC, Franci: Obravnavanje vedenjsko in osebnostno motene mladine ter mladoletnih prestopnikov v Franciji. - 1973 št. 3 - 4 str. 65 - 76

MATELIČ, Irena: Seminar za delo z osebnostno in vedenjsko moteno mladino. - 1973 št. 5 - 6 str. 82 - 85

BRINC, Franci: Obravnavanje vedenjsko in osebnostno motene mladine ter mladoletnih prestopnikov v Franciji (nadaljevanje iz prejšnje številke Vestnika). - 1973 št. 5 - 6 str. 36-50

DELLAERT, M.: Nov sistem observacije vedenjsko in osebnostno motene mladine. (Un system d'observation nouveau pour les jeunes inadaptés sociaux. Rééducation, št. 247 - 248, 1972 št. 1 - 60). - 1974 št. 1 - 2 str. 81 - 87.

(Povzetek Franci Brinc)

Okrogla miza Vestnika. Prostovoljno preventivno in socialno terapevtsko delo z otroki. - 1976 št. 3 - 4 str. 8 - 29

Friredila Marija Cigale

VAUPOTIČ, Ferdo: Prispevek dr. Bronisleva Skaberneta na področju obravnavanja vedenjsko in osebnostno motene mladine. - 1977 št. 5 - 6 str. 10 - 14

SKABERNE, Bronislav: Aspekti vzgojne zanemarjenosti. (Pravni in sociološki aspekt). - 1977 št. 5 - 6 str. 31 - 34

(Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 1 - 2/1963)

Vzgojni zavodi

REVIRON, G.: Socialno delo z družinami katerih otroci so odani v vzgojni zavod. (Travail social auprès des familles d'enfants placés dans un établissement de rééducation. Réadaptation, No 145, 1967, str. 29 - 33). - 1972 št. 3 - 4 str. 31 - 36 (Povzetek Franci Brinc)

BRINC, Franci: Nekaj vprašanj v zvezi z delom strokovnih komisij za vedenjsko in osebnostno motene otroke in o postopku za naspotitev teh otrok v vzgojne zavode. - 1972 št. 3 - 4 str. 55 - 64

BRINC, Franci: Odpust gojencev iz vzgojnih zavodov. (Analiza odpusta gojenke M.N.). - 1972 št. 3 - 4 str. 64 - 73

(Povzetek Franci Brinc)

BRINC, Franci: Pobegi gojencev iz vzgojnih zavodov. Raziskava. - 1974 št. 5 - 6 str. 72 - 80

SKABERNE, Bronislav: Razvoj vzgojnih zavodov v Sloveniji. (Sto let vzgojnih zavodov). - 1977 št. 5 - 6 str. 94 - 96
(Naši razgledi 15, 1973 št. 22/10.8.)

SKABERNE, Bronislav: Pobegi gojencev iz vzgojnih zavodov. - 1977 št. 5 - 6 str. 97 - 104
(Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 4/1974)

Delo z invalidi

KMETIČ, Vinko: Nekateri psihosomatski vidiki pri razumevanju invalidnosti. - 1981 št. 1 str. 36 - 64

Stres

BREJČ, Tone: Stresne situacije pri klientih službe socialnega varstva. - 1974 št. 3 - 4 str. 3 - 17

Alkoholizem, narkomanija

G.(AČEŠA) J.(elena): Oddelek za narkotike. Ad hoc medagencijski posvet o narkomaniji. - 1972 št. 3 - 4 str. 79 - 82

BRINC, Franci: Varstvo družbe pred nevarnimi alkoholi in njihovo obravnavanje. - 1973 št. 1 - 2 str. 3 - 13

MILČEVIČ, Vida: Delovna praksa študentov Višje šole za socialno delo. - 1976 št. 1 - 2 str. 66 - 74

BRINC, Franci: Problem alkoholikov in njihovih družin v občini Ljubljana - Moste - Polje. - 1973 št. 1 - 2 str. 41 - 48

B./rinc/ F./ranci/: Pojav in problem narkomanije med mladino v SR Sloveniji. - 1973 št. 1 - 2 str. 62 - 65

BRINC, Franci: Varstvo družbe pred nevarnimi alkoholiki in možnosti za njihovo obravnavanje v delovno zaščitnem zavodu. - 1973 št. 5 - 6 str. 18 - 35

STEPANČIČ, Tatjana: Ob blejskem seminarju o narkomaniji. - 1974 št. 1 - 2 str. 67 - 73

Alkoholizem v industrijskih občinah Hrastnik, Jesenice, Ravne na Koroškem, Trbovlje. (Povzetek poročila o raziskovalni nalogi). - 1980 št. 1 - 2 str. 3 - 21 (Nosilec naloge: Franc Hočevar)

Migracije

BRINC, Franci: Problemi deportiranih in zavrženih državljanov SFRJ s strani policijskih organov. - 1973 št. 3 - 4 str. 35 - 41

Izobraževanje socialnih delavcev

M./esec/, B./laž/: Študijski sestanki na Višji šoli za socialne delavce. - 1972 št. 1 - 2 str. 103 - 104

MESEC, Blaž: Socialni delavci želijo poglobiti strokovno znanje. - 1972 št. 5 - 6 str. 62 - 66

JENKO, Ivan: Program dopolnilnega izobraževanja socialnih delavcev v šolskem letu 1972/73. - 1973 št. 1 - 2 str. 55 - 59

JENKO, Ivan: Organizacija izrednega študija na Višji šoli za socialne delavce v Ljubljani. - 1973 št. 1 - 2 str. 59 - 61

Končno študij za socialno delo na fakultetni ravni. - 1973 št. 1 - 2 str. 70 - 72
(Pripravil Franci Brinc)

MESEC, Blaž: Nekaj vprašanj ob razpravi o izobraževanju socialnih delavcev. (Poskus ponovne ocene). - 1973 št. 3 - 4 str. 22 - 34

M.V.: Uspel podiplomski seminar socialnih delavcev v psihiatriji. - 1973 št. 3 - 4 str. 81 - 82

B./rinc/, F./ranci/: Izbor in šolanje socialnih delavcev (prirejeno po gradivu Formation en vie Sociale, OZN). - 1973 št. 3 - 4 str. 77 - 80

TANASKOVIČ - LAMUT, Milena & Vida MILOŠEVIČ: Dopolnilno strokovno izobraževanje socialnih delavcev v Sloveniji. - 1976 št. 1 - 2 str. 60 - 65

ZUPANČIČ, Ela: Ob 20-letnici Višje šole za socialno delo. - 1976 št. 3 - 4 str. 30 - 32

MILOŠEVIČ, Vida: Delovna praksa študentov Višje šole za socialno delo. - 1976 št. 1 - 2 str. 66 - 74

MUR, Vinko: Strokovni izpiti končno pod domačo streho.
- 1977 št. 1 - 2 str. 78 - 82

Kongresi in posvetovanja socialnih delavcev

VALENCIČ, Jože: Iz II. seje zveznega koordinacijskega odbora Zveze društev socialnih delavcev. - 1972 št. 1 - 2 str. 99

M./esec/, B./laž/: Posvetovanje višjih šol za socialne delavce. - 1980 št. 1 - 2 str. 48

M./esec/, B./laž/: Zasedanje Zveze avstrijskih socialnih delavcev. - 1980 št. 1 - 2 str. 49 - 50

Naši sodelavci potujejo

BRINC, Franci: Zapis o strokovnem izpopolnjevanju v Franciji. - 1972 št. 5 - 6 str. 51 - 59

RAPOŠA - TANJŠEK, Pavla & Blaž MESEC: Poročilo o študijskem obisku na Poljskem. - 1976 št. 5 - 6 str. 24 - 35

CIGALE, Marija: Poročilo o udeležbi v študijski delegaciji. - 1976 št. 5 - 6 str. 36 - 56

Poročilo s študijske delegacije Zveznega komiteja za zdravstvo in socialno varstvo v Zvezni republiki Nemčiji v času od 27.2. do 6.3.1977.

Tuji strokovnjaki pri nas

M./esec/, B./laž/: Predavanja profesorja Irwina Epsteina. - 1972 št. 1 - 2 str. 105 - 106

Bibliografije

Objavljena dela dr. Bronislava Skaberneta. - 1977 št. 5 - 6
str. 121 - 129

Iz domačih in tujih virov, knjižne ocene, prikazi

STRITH, Bernard: Poklicna vloga socialnega delavca, Ljubljana, Višja šola za socialne delavce, 1972 196
str. - 1972 št. 3 - 4 str. 74 - 76 (Franci Brinc)

MESEC, Blaž: Stališča socialnih delavcev do izobraževanja. Ljubljana, Višja šola za socialne delavce 1972.
- št. 3 - 4 str. 76 - 78
(Tone Brejc)

- Narkomanija mladih, Beograd, Kultura 1971. - str. 73 - 74.
(Franci Brinc)

Ledewig D. et al.: Droge med nami, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1973. - str. 75 - 76 (Franci Brinc)

Janko Kostnappfel: Vojna kot sprožilni vzrok psihičnih motenj pri naših nekdenjih borceh, Zavod SRS za zdravstveno varstvo v Ljubljani, št. 1/73, 1973. - str. 77 (Franci Brinc)

Carić Ante & Joško Bilić: Upučivanje u disciplinski centar za maloljetnike, izdal Kriminalističko-kriminološki institut "Ivan Vučetić" pravnog fakulteta v Splitu, 1972, str. 99. - str. 77 - 80 (Franci Brinc)

Mladoletnikovo vrednotenje kazenskega postopka in izvrševanja kazenskih sankcij: raziskava. Institut za kriminologijo pri pravni fakulteti univerze v Ljubljani, 1972 - str. 80 - 86
(Franci Brinc)

VODOPIVEC, Katja in dr.: Eksperiment v Logatcu. Pokušaj uvo-
djenja novih koncepcija u vaspitni zavod. Be-
ograd 1974. - 1974 št. 3 - 4 str. 56 - 60.

(Tone Brejč)

PIRKER, Adolf: Povratništvo mladoletnih delikventov. Poskus
ugotavljanja razlik v življenjskih pogojih
mladoletnih delikventov povratnikov in ne-
povratnikov. Diplomsko delo Višje šole za
socialno delo, julij 1974. - 1974 št. 3 - 4

str. 60 - 62

(Tone Brejč)

Kaj vemo o drogah. (Gradivo s seminarja o problemih uživanja
drog v Sloveniji, ki ga je pripravil v dneh od
22. do 26. aprila 1974 na Bledu Inštitut za
kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani)

Mladinska knjiga 1975. - 1974 št. 5 - 6 str.

81 - 82

(Tone Brejč)

International Social Security Revi. (mednarodna revija soci-
alne varnosti). - 1981 št. 1 str. 78 - 80

(Kavar Vidmar Andreja)

Jugoslovenske socialna varnost v očeh drugih. (D.E. Woodsworth,
Social Security and National. Policy: Sweden,
Jugoslavia, Japan. Mc Gill-Queen Press.

Montreal and London, 1977). - 1981 št. 1 str.

65 - 73

(Blaž Mesec)

In memoriam

TRENTA, Tatjana: In memoriam Danica Vogrinec. - 1972 št. 1 -

2 str. 110 - 111

ARKO, Nika: In memoriam prof. dr. Anton Kržišnik. - 1973
št. 5 - 6 str. 89 - 90

BRINC, Franci: In memoriam dr. Bronislav Skaberne. - 1977
št. 5 - 6 str. 5 - 10

